



## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

- กนกศักดิ์ แก้วเทพ. "แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและประสบการณ์ในประเทศโลกที่ 3 1960-1990" ใน จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร(บรรณาธิการ). วิธีวิทยาการศึกษาสังคมไทย วิธีใหม่แห่งการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักท์, 2535.
- กรรณิการ์ พรหมเสาร์, (บรรณาธิการ). พุทธศาสนากับการเป็ยวชาญธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.
- กฤษณาพงศ์ กীরติกร. "บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนา" บทบาทของการวิจัยการท้าทายของทศวรรษใหม่. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เอกสารประชุมวิชาการ ครั้งที่ 1 18-20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน พัทยา ชลบุรี), 2537.
- กลุ่มเสถียรธรรม. ป่าไม้กับธรรมะ สถานการณ์ป่าดงใหญ่ 4 กรณีการจับพระสงฆ์และชาวบ้านนักอนุรักษ์. เอกสารประกอบการสัมมนา พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า วันที่ 30 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2534. ณ รุดงค์สถานธรรมจิต(เขาหัวน้ำผุด) ตำบลโคกมะม่วง อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์.
- เกษตรตำบลโคกมะม่วง. แนวทางพัฒนาเกษตรระดับตำบลโคกมะม่วง. อำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. 2536.
- เกษตรอำเภอบะคำ. แนวทางพัฒนาเกษตรระดับอำเภอโครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอบะคำ จังหวัดบุรีรัมย์. 2536.
- เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. "ป่าไม้กับการพัฒนา" พักตร์วิมล เพ็ชรล้ำเลิศ(บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศ.พ.พ.). พระกับป่าความจริงที่หายไป. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2535.
- \_\_\_\_\_ . คือหลวงพ่อบรรณรักษ์ป่าดงใหญ่บทสัมภาษณ์ เรื่องชีวิตและงานการรักษาป่าของพระประจักษ์ คุตตจิตโต แห่งบะคำ. 2535.
- คณะสงฆ์อนุรักษ์ป่า จังหวัดนครราชสีมาและคณะ. รายงานการสัมมนาพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ : กรณีอีสาน. ระหว่างวันที่ 27-30 พฤศจิกายน 2533 ณ วัดพรหมราช ตำบล ตูมอำเภอบักรงชัย จังหวัดนครราชสีมา.

คณะอนุกรรมการเพื่อจัดทำคู่มือการจัดทำแนวทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด.

คู่มือการจัดการวางแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระดับจังหวัดและอำเภอ.

กรุงเทพฯ : 2535.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. ทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง(บรรณาธิการ). วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตุลา-โยทะกา, 2534.

จวีร์วรรณ กุลติลก. ระเบียบวิธีวิจัยทางเศรษฐศาสตร์. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. ป่าไม้กับสังคมกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. วัฒนธรรมไทยกับการเปลี่ยนแปลงสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

————. และ พรพิไล เลิศวิชา. วัฒนธรรมไทยกับศึกษาภาพชุมชน. รายงานการวิจัยศึกษาภาพชุมชนหมู่บ้านไทย. สำนักคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2537.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. "พุทธศาสนาสีเขียวความห่วงใยด้านพุทธจริยธรรมในเรื่องป่าไม้" ใน (บรรณาธิการ) มนุษย์กับธรรมชาติ : เสี่ยงใคร่ครวญจากภูมิปัญญาตะวันออก-ตะวันตก. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

————. และคณะ. พระพุทธศาสนาเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

ชัชฌาญม สุนทรสวัสดิ์. การศึกษาประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกิจกรรมป่าไม้ในภาคเหนือของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2439-2475. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศและนันทา เบญจสิลาภักษ์(บรรณาธิการ). ตำนานชุมชนรักษาป่า บทเรียนการต่อสู้-รักษาป่าของชาวบ้านภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : บริษัทโปรโตไทป์, 2536.

ชัยอนันต์ สมุทวณิชและกุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. สิ่งแวดล้อมกับความมั่นคง : ความมั่นคงของรัฐกับความไม่มั่นคงของราษฎร, สถาบันเพื่อความมั่นคงนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ดนัย วีระพัฒนานนท์. สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.

เดวิท เมอเธย์. เขื่อน : เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย. แปลคำ การณิกการี พรหมเสาร์. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2536.

เดชมูมิ ภิภุ. พุทธศาสนากับการอนุรักษ์ป่าไม้. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัยการพิมพ์, 2534.

- ธีระพล อรุณะกสิกรและคณะ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7.  
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2534.
- นิติ เอียวศรีวงศ์(บรรณาธิการ). คนธรรมดา (รวมบทความและข้อเขียนในวาระครบรอบอายุ  
60 ปี ม.ร.ว. อคิด ธิพัฒน์. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย  
ขอนแก่น, 2536.
- เนื่องน้อย บุญเนตร. จริยธรรมสภาวะแวดล้อม : โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญาตะวันตก.  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ประมุล เพชรสว่าง. ป่าไม้กับที่ดินทำกิน ข้อเท็จจริง ปัญหา และข้อเสนอแนะ, กรุงเทพฯ :  
มาสเตอร์เพรส, 2534.
- ประยงค์ เนตรยารักษ์และบัญญัติ อ่อนคำ "วิวัฒนาการของการบุกเบิกพื้นที่เขตป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ". รายงานผลงานวิจัยหมายเลข 70 คณะเศรษฐศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ประสพสุข ดีอินทร์. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกรมการสภาตำบล.  
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, 2528.
- ปรัชญา เวสารัชช. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาชนบท.  
กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ปราณี หมอนทองแดง. ทิศทางการพึ่งตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสองแห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. "เศรษฐศาสตร์สีเขียวเพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม". ใน คมความคิด  
เพื่อชีวิตและแสงหา อาจารย์สาร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเม็ดทรายพริ้นติ้ง,  
2536.
- \_\_\_\_\_ . เศรษฐศาสตร์สีเขียวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, 2536.
- ปลื้ม นิบถือนุญ. ความตระหนักและบทบาทที่คาดหวังของการมีส่วนร่วมของกรมการสภาตำบล  
เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ณ เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันตก  
และป่าอ่าวมหาชัยฝั่งตะวันออก จังหวัดสมุทรสาคร. 2536.
- พระเทพเวที. วัฒนธรรมกับการพัฒนา, กรุงเทพฯ : พุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์)  
ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2537.
- \_\_\_\_\_ . อารยธรรมไทย : ทางเลือกออกจากยุคพัฒนา, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์  
เทียนวรรณ, 2531.



- พระมหาเจิม สุวโจและคณะ. พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ แอนด์ พับลิชซิง จำกัด(มหาชน), 2536.
- พิทยา ว่องกุล(บรรณาธิการ). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย แนวโน้มวิกฤตรอบด้าน 2537. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว, 2537.
- พิสิฎฐ์ บุญไชย. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมการสหกรณ์ : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- พุทธทาสภิกขุ. พุทธศาสนากับสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2533.
- \_\_\_\_\_. พุทธศาสนิกกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2533.  
มานิต มานิตเจริญ. พจนานุกรมไทย(ฉบับราชบัณฑิตสถาน), กรุงเทพฯ : บริษัทรวมสาส์น(1977) จำกัด, 2537.
- มุกดา สุขสมาน. ชีวิตกับสภาพแวดล้อม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- ยูวดี คาคการไกล. นโยบายภาษีในการควบคุมมลพิษและผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมของไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- วิชนี นูนาค, การระดมพลังและการเข้าร่วมการคัดค้านการสร้างกระเช้าลอยฟ้าดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล. วิพากษ์แผนแม่บทป่าไม้, กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2534.
- วิมล คงสกุลถาวร(บรรณาธิการ). สิ่งจะจากดงใหญ่. กรุงเทพฯ : ECO PRESS, 2534.
- วิวัฒน์ คดีธรรมนิตย์(บรรณาธิการ). สิทธิชุมชนการกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.
- สกี้อต ลิวอิส. ห่วงใยในป่าฝน. แปลโดย วรรณิการ์ พรหมเสาร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2535.
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. ป่า ที่ดิน และคจก. : ทางออกที่เป็นธรรม. กรุงเทพฯ : พิมพ์ตุลา - โยธากา, 2535.
- สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนาและองค์กรชาวมิม. รายงานการวิจัยการดำรงอยู่ของชุมชนกระบวนการต่อสู้และการพัฒนา กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาเขตจอมทองศูนย์ศึกษาสังคมพัฒนาเชียงใหม่, 2533.
- สมชาย คอประเสริฐศักดิ์. สรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมประจำปีงบประมาณ 2536 ในรอบ 6 เดือน. อ่างทองปะคำ.



- สมบูรณ์ สุขสำราญ. การพัฒนาตามแนวทางพุทธศาสนา กรณีศึกษาพระสงฆ์นักพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, 2530.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางการศึกษาวิเคราะห์และวางแผน, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- สัมพันธ์ เตชะอธิก. "สิ่งแวดล้อมอีสาน" ใน สมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง(บรรณาธิการ). สิ่งแวดล้อม '36 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อม. ธันวาคม, 2536.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. บทบาทของการวิจัยการท้าทายของทศวรรษใหม่. เอกสารการประชุมวิชาการประจำปีครั้งที่ 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย วันที่ 18-20 พฤศจิกายน 2537. ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ซิตี จอมเทียน พัทยา ชลบุรี.
- สุธานี โจชือสมบูรณ์และฉัตรวรา อารีวุฒิ. ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอันเป็นผลกระทบจากนโยบายส่งเสริมการปลูกป่าและแนวโน้มในอนาคต. เอกสารประกอบการสัมมนาโดยสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน วันที่ 10-11 ธันวาคม พ.ศ. 2531 ณ ห้องประชุม 112 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิธีการพัฒนาของไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สุภาวศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุรพล เจริญรักษ์, ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ, คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โครงการปลูกไม้ใช้สอยชุมชน, เล่ม 2, โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก, กรุงเทพฯ, 2533.
- สุรักษ์ ศิวรักษ์. พุทธทัศน์เพื่อการสร้างสรรค์สังคมใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เทียนวรรณ 2526.
- สุริยา ยี่ขุน. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระบบป่าชุมชน: กรณีตำบลศรีละกอ อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
- สุนีย์ ภรณ์วลัย. มองอย่างตะวันออก : โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของโฮเมอร์-เฮกเซลเลนส์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ผู้จัดการ, 2537.
- เสนห์ จามริกและยศ สันติสมบัติ(บรรณาธิการ). ป่าชุมชนในประเทศไทย : แนวทางการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.

- \_\_\_\_\_ . ป่าชุมชนในประเทศไทย : แนวทางในการพัฒนา. เล่มที่ 3 ป่าชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2536.
- โสภณ ชมชาญ. "สถานการณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในภาคอีสานในปัจจุบัน" รายงานการสัมมนาเรื่อง อีสานในทศวรรษหน้า, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สิงหาคม 2533.
- โสภณ เดชมา. ทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัยครูที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524.
- อนวัช ยาวิชัย. กฎหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- อภิชัย พันธเสน. การวิเคราะห์นโยบายยุคอาณานิคมที่สืบทอดจากแง่มุมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมือง. กรุงเทพฯ : มาสเตอร์เพรส, 2535.
- \_\_\_\_\_ . นโยบายและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาจากประสบการณ์ของคจก. กรุงเทพฯ : บริษัท พี เพรส จำกัด, 2535.
- อุทัย ดุลยเกษม. การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, 2536.
- โอเวน เจ. ลินช และ จานิส บี. อลอร์น. การดูแลป่าของชาวบ้าน การยอมรับสิทธิการมีส่วนร่วมและความสามารถในการวัดในการจัดการของชาวบ้านในเขตป่าสงวน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ภาษาอังกฤษ

- Alber E. Utton, W.R. Derrick Sewell, Timothy O'Riordan. Natural Resources for a Democratic Society in Decision-Making. Westview Press Boulder, Colorado.
- Baumol, William J. and Wallace E. Oates. The theory of environmental Policy. Second Edition Cambridge University Press, London, 1988.
- Blaikie, P. and Brookfield, H. Land Degradation and Society. Methuen, London. 1987.
- Batie, S.S. "Sustainable Development", in America Journal Agriculture Economics, Dec. 1989
- Celso Furtado, Accumulation and Development. The Logic of Industrial Civilization, St. Martin's Press, New York, 1983.
- Chiras, D.D, Lessons from Nature, Island Press, Washington, DC. 1992.
- Engel, J.R. and J.B. Engel, eds. Ethics of Environment and Development. Belhaven Press, London. 1990.
- Goulet, D. and C.K. Wilber, The human dilemma of development, in Ethics, University of Wisconsin Press. 1988.
- Gunatilleke, G. et al. eds. Ethical Dilemmas of Development in Asia, Lexington Books. 1983.
- Gustafson, James M. "God, Nature and Human in The Western Religious Traditions", Man and Nature : A cross - cultural perspective. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House, 1993.
- Hewison, Kevin. Nongovernment Organization and the Cultural Development Perspective in Thailand : A Comment on Rigg(1991) World Development. 21, No 10, 1993, pp 1699-1708.
- Muri, -Kay; Casey, -John. "Institutional Responsibility for Social Forestry in Africa : Lessons From Zimbabwe", Journal of Social Development in Africa ; 4,2, 27-37. 1989.
- Nash, R.F. The Rights of Nature : A History of Environmental Ethics, University of Wisconsin Press. 1989.



Pinkaew Leungaramsri and Noel Rajesh. The Future of People and Forests in Thailand After The Logging Ban. Project for Ecological Recovery, Thailand, 1992.

Rees, C. "The Ecologist's Approach to Sustainable Development" in Finance & Development, Dec.), 1993.

ภาคผนวก ก

ประมวลเหตุการณ์ป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

2502-2537

- พ.ศ. 2502 กรมป่าไม้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 58 ตามในพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พ.ศ. 2502 กำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่
- พ.ศ. 2523 กรมป่าไม้ร่วมกับกองทัพภาคที่ 2 ทำโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงชายแดนไทย-กัมพูชา มี 4 โครงการ คือ โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 1-4
- พ.ศ. 2527 โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 4 ประกาศให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่ป่าสงวนปลูกยูคาลิปตัสประมาณ 300 ไร่
- พ.ศ. 2528 โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 2 และ 4 ต้องการพื้นที่ปลูกยูคาลิปตัสอีกประมาณ 4,000 ไร่และกรมป่าไม้อนุญาตให้เอกชนเข้าใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดงใหญ่ 6,000 ไร่ ระยะเวลา 30 ปี เสียค่าเช่าไร่ละ 10 บาท ระบุว่าเช่าเพื่อปลูกยูคาลิปตัส
- 22 ธันวาคม 2528 คณะชาวบ้านตำบลโคกมะม่วงรวมกันพบนายอำเภอปะคำ ขึ้นหนังสือพร้อมลายเซ็นของผู้เดือดร้อนกว่า 700 ราย นายอำเภอ(นายสุรพันธ์ เงินหมื่น) ให้รอคำตอบจากหัวหน้าพัฒนาโครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 4
- 24 ธันวาคม 2528 หัวหน้าโครงการฯให้คำตอบว่าไม่สามารถจัดสรรที่ดินให้ทำกินได้ทั้งหมด
- 14 มกราคม 2529 พบนายอำเภออีกครั้ง ยังไม่มีคำยืนยันอะไรเพิ่ม
- 22 มกราคม 2529 ผู้ใหญ่บ้านดอนนางงามขอพบนายทหารที่กองทัพภาคที่ 2 (กร.อมน.) แต่ไม่ได้คำตอบที่ชัดเจน
- 1 เมษายน 2529 ส่งคำร้องทุกข์ผ่านนายทหารที่เกี่ยวข้องได้รับคำอธิบายว่า"จุดมุ่งหมายเพื่อการจัดสรรที่ดินเพื่อให้ราษฎรได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนง่ายต่อการ

รักษาความปลอดภัย ง่ายต่อการปราบปรามคอมมิวนิสต์ และเพื่อให้ราษฎรที่เดือดร้อนได้มีที่ทำกิน"

- 22 เมษายน 2529 เจ้าหน้าที่ป่าดงใหญ่ 4 มอบหมายให้หัวหน้าคนงานจำนวนหนึ่งนำรถไถไปทำการไถทำลายพืชไร่ของชาวบ้านที่ปลูกไว้ ชาวบ้านจึงรวมตัวกันจับไล่คนงานและยึดรถไถเพื่อต่อรองเจรจากับเจ้าหน้าที่โครงการ
- 25 เมษายน 2529 ชาวบ้านไปรพบเจ้าหน้าที่ ที่สำนักโครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 4 แต่เจ้าหน้าที่ไม่มาตามนัด
- 29 เมษายน 2529 ชาวบ้านประมาณ 300 คน เดินทางไปพบผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ยื่นข้อเสนอให้ทำการจัดสรรที่ดินก่อนปลูก ขอให้ชาวบ้านเข้าทำกินในพื้นที่โครงการจัดสรรยกเว้นการจับกุมขอให้ป่าไม้ทำเขตป่าสมบูรณ์ให้ชัดเจน ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ของเวลาที่จะให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้และทหารมาชี้แจงกับชาวบ้านในวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2529
- 2 พฤษภาคม 2529 มีประกาศให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม ชาวบ้านไม่ยินยอมจึงมีการจับกุมประมาณ 20 คน ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชาวบ้านคนอื่นได้เดินทางไปเจรจากับเลขาธิการรัฐมนตรีจนได้รับการปล่อยตัวทั้งหมด
- 26 พฤษภาคม 2529 ทางราชการส่งตัวแทน(พันเอกสนั่น มาริงสิทธิ (ยศขณะนั้น)ผู้อำนวยการกองกำลังสุรนารี)ที่เกี่ยวข้องมาพบชาวบ้านที่ชุมนุมคอย ณ วัดบ้านเทพพัฒนาประมาณ 3,000 คน ฝ่ายชาวบ้านมีผู้แทนไปเจรจา 3 คนพร้อมข้อเสนอเพิ่มจากเดิม คือ มติของสภาตำบลโคกมะม่วง มีมติไม่ให้ปลูกยูคาลิปตัสแต่จะปลูกป่าทดแทนเองเพื่อไม่ให้สิ้นเปลืองงบประมาณ โดยการนำยางพารามาปลูก โดยทุกคนที่ปลูกจะช่วยกันดูแลในพื้นที่ของตน ผลการเจรจาไม่สามารถตกลงกันได้
- 2 มิถุนายน 2529 ชาวบ้านได้เสนอข้อเรียกร้องอีกครั้งหนึ่งที่กองอำนวยการประชาชนผ่านผู้ช่วยเลขาธิการนายกรัฐมนตรี รับว่าจะส่งเรื่องไปกรมป่าไม้



- 21 กรกฎาคม 2529 มีหมายเรียกชาวบ้าน 10 คน ในอำเภอภูกระกเขตป่าสงวน แต่ชาวบ้านไม่มีหลักทรัพย์ใด ๆ จึงพากันรวมตัวประมาณ 600 คน โดยใช้ตัวเองเป็นตัวประกันให้กับผู้ที่ถูกจับ มีการเจรจากันที่อำเภอ ประเด็นการเจรจาคือให้ปล่อยตัวชาวบ้านที่ถูกจับและชาวบ้านจะขอเช่าที่จากรัฐบาลเพื่อปลูกยางพาราเอง
- 8 กันยายน 2530 สภาตำบลโคกมะม่วง มีมติสนับสนุนให้ประชาชนปลูกยางพาราโดยการขอเช่าพื้นที่จากรัฐบาล เขาขอให้ยกเลิกโครงการปลูกป่ายูคาลิปตัส (เสียงของสภาตำบลมีมติเอกฉันท์ 24 เสียง)
- 30 กันยายน 2530 ชาวบ้านส่งเรื่องการขอเช่าพื้นที่เพื่อการปลูกยางพาราผ่านผู้แทนราษฎรทำเรื่องถึงรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้กรมป่าไม้ทบทวนแก้ไขนโยบายปลูกป่ายูคาลิปตัส ให้ปลูกยางพาราแทน
- กุมภาพันธ์ 2531 มีการจับกุมชาวบ้านที่ทำกินในพื้นที่ถึง 38 คน
- 16 มีนาคม 2531 ชาวบ้านกว่า 3,000 คน นัดชุมนุมที่หน้าโครงการป่าดงใหญ่ 4 เพื่อเรียกร้องให้ยุติการจับกุมชาวบ้านทั้งหมด ให้ระงับการปลูกป่ายูคาลิปตัสก่อนแล้วจัดสรรที่ดิน 1,391 ไร่เรือน เพื่อรอคำตอบจากจังหวัดเป็นเวลาานานจึง ประมาณ 14.00 น. รวมตัวกันตัดยูคาลิปตัสประมาณ 20 ไร่ ทำลายเรือนเพาะชำกล้าไม้ กระทั่งรองผู้ว่ามาเจรจากรุ่่มชุมจึงสลายในวันเดียวกัน
- 30 มีนาคม 2531 คณะทำงานเสริมความมั่นคงพื้นที่ชายแดน จังหวัดบุรีรัมย์ ออกประกาศชี้แจงหลังเหตุการณ์ 16 มีนาคม ว่า
- 1) กองทัพภาค 2 ได้ตั้งหน่วยเฉพาะกิจกองร้อย 23 ชุดสันตินิมิตรให้ดำเนินการแก้ปัญหา
  - 2) คณะทำงานจะพิจารณาจัดสรรพื้นที่ทางทิศเหนือของถนนเชื่อมต่อระหว่างโครงการ 2 และ 4 ให้แก่ราษฎรตามพระราชบัญญัติป่าไม้และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าสงวนจะเริ่มสำรวจผู้มีสิทธิ์ได้รับการพิจารณาจัดสรร

3) พื้นที่ที่ศึไต้ของถนนดังกล่าวให้กรมป่าไม้ดำเนินการปลูกป่าตาม  
นโยบายของกรมป่าไม้ต่อไป

- 9-15 เมษายน 2531 ฝ่ายทหารพันเอกนิคมยศ สุนทร(ยศขณะนั้น) ได้ทำการจัดสรรพื้นที่ โดยอาศัยคำสั่งของกระทรวงเกษตรฯที่ 183\2531 มีราษฎรมายื่น เพื่อขอสอบสวนสิทธิ์ถึง 5,000 ครอบครั้ว แต่สามารถจัดได้ไม่เกิน 2,500 ครอบครั้ว
- 26 พฤศจิกายน 2531 มีประกาศเตือนจากชุดทำงานพัฒนาคงใหญ่ที่ราษฎรที่มีที่ทำกินในโครงการ 2 มาลงแปลงตามที่ทางราชการจัดสรรให้เป็นรูปหมู่บ้านสหกรณ์ป่าไม้
- มกราคม-มีนาคม 2532 จากการที่การจัดสรรไม่เพียงพอกับจำนวน เป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้าน ผู้เดือดร้อนต้องบุกรุกถางป่าเพิ่มขึ้นอีก โดยที่กรมป่าไม้ยังไม่สามารถ คุแลได้ทั่วถึง ทางกลุ่มชาวบ้านจึงได้รวมคนราว 300 คนออกเดินทาง สสำรวจป่าตามแนวเขตถึง 3 วัน พุดคุยถึงปัญหาที่ดินทำกินและความคิดใน การอนุรักษ์ป่าที่ยังสมบูรณ์ไว้เนื่องจากเป็นต้นน้ำลำธาร
- ต้น เมษายน 2532 หลวงพ่อประจักษ์พร้อม พระ เฌร จำนวนหนึ่งเดินธุดงค์ ผ่านทะเลมาที่ ป่าดงใหญ่นี้ ได้พบกับผู้นำชาวบ้าน รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นประกอบกับ ประทับใจในธรรมชาติของเขตนานี้ จึงตั้งใจที่จะรักษาป่าไว้ โดยขอ บินทบาตรจากชาวบ้าน ประกาศเป็นเขตอภัยทาน
- 25 เมษายน 2532 หลวงพ่อเดินทางกลับมาอีกครั้งหนึ่ง และรวมกับชาวบ้านจาก 3 ตำบล ประมาณ 300 คน ตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าที่ยังสมบูรณ์อยู่ประมาณ 25,000 ไร่ มีผู้แทนจากหมู่บ้านละ 3 คน ร่วมเป็นกรรมการ
- พฤษภาคม 2532 กลุ่มอนุรักษ์ เริ่มเดินทาสีตามต้นไม้แนวป่า และขยายความคิดประชุม ตามหมู่บ้านรอบ ๆ ป่า
- 4 มิถุนายน 2532 หลวงพ่อประจักษ์และคณะกรรมการอนุรักษ์ฯ ได้จัดพิธีบวชต้นไม้ใหญ่ มี ชาวบ้านประมาณ 2,000 คน พระ สามเณร 30 รูป จาก 3 ตำบล

มาร่วมทำบุญและประกาศเป็นเขตป่าที่จะอนุรักษ์ เป็นเขตอุทยาน ห้าม  
ตัดต้นไม้ ห้ามล่าสัตว์

ในคืนวันนั้นเวลาประมาณ 23 นาฬิกา มีการยิงปืนเข้ามาในบริเวณที่ศาลา  
ที่หลวงพ้อและพระเพชรอีก 7 รูป พ่ำนั่งอยู่เป็นกระสุนปืน ค.3 ปืนเอ็ม  
79 10 กว่านัด ปืนเอ็ม 16 มากกว่า 100 นัดถูกต้นไม้รอบ ๆ บริเวณ  
หักกระเนระนาด แต่ไม่มีใครบาดเจ็บ

5 มิถุนายน 2532

ชาวบ้านบางคนกล่าวว่า มีคนเห็นทหารพรานมาเดินลับ ๆ ล่อ ๆ ในวัด  
ตอนเช้าและก่อนมีการยิงปืนขึ้นในวัด ก็มีชาวบ้านเห็นรถทหารพรานวิ่ง  
เข้ามาชาวบ้านทั้งหมดไม่พอใจ และแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรประจำ  
แต่ไม่มีการเข้ามาสอบสวนดูหลักฐานในพื้นที่และยังมีข่าวลือจากชาวบ้าน  
ที่ทำอะไรอยู่ตามเขตป่าว่า ถ้าหลวงพ้อไม่หนีวันที่ 10 จะมายิง

9-11 มิถุนายน 2532

ชาวบ้านประมาณ 1000 คน เดินทางไปประท้วงที่โครงการพัฒนาป่า  
ดงใหญ่ 2 บ้านซับหวาย ตำบลหนองบัว ทำลายเรือนเพาะชำ กล้าไม้  
ยูคาลิปตัส ตัดฟันสวนป่าอีกประมาณ 480 ไร่ และเดินทางต่อไปอีก 10  
กิโลเมตรที่โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 4 ทำลายเรือนเพาะชำและต้น  
ยูคาลิปตัส บุกดัดสวนป่า การปะทะวงติดต่อกัน 3 วัน พร้อมยื่นข้อเสนอ

- 1) ให้ยุติการสร้างสวนป่าพัฒนาป่าดงใหญ่ 2 และ 4
- 2) ยกที่ดินที่เตรียมแล้วให้ราษฎร
- 3) ปล่อยตัวผู้ต้องหาคดีพระราชบัญญัติป่าไม้ จำนวน 7 คน ซึ่งถูก  
จับเมื่อ 2531
- 4) ให้พิจารณาตัวผู้ต้องหากระทำผิดในการยิงปืน เข้าไปในวัด
- 5) ย้ายหัวหน้าโครงการป่าดงใหญ่ 4 ออกจากพื้นที่
- 6) มอบพื้นที่ที่เหลือหลังเขาทางทิศใต้ ของโครงการยาวประมาณ 15  
กิโลเมตร ประมาณ 30,000 ไร่ ให้ประชาชนดูแลกันเอง

17 มิถุนายน 2532

ผู้รักษาการอธิบดีกรมป่าไม้ แจ้งผลการประชุมระหว่างแม่ทัพภาคที่ 2  
และผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ว่า

- 1) จะหยุดปลูกไม้ยูคาลิปตัสของโครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 2 และ 4
- 2) กำลังปรับปรุงระเบียบกฎหมายป่าไม้และการปฏิรูปที่ดินที่โล่งเตียน



และจัดสรรที่ทำกินให้ราษฎรในพื้นที่ซึ่งไม่ได้รับการจัดสรร ทั้งนี้จะต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการระดับจังหวัดก่อน

- 3) สำหรับกรณีผู้ต้องหาที่ถูกจับ 7 ราย ทางราชการจะให้ความเป็นธรรม
- 4) ทางราชการจะหาตัวผู้ยิงปืนเข้าไปในวัดมาลงโทษ
- 5) กรณีย้ายข้าราชการ 2 คนออกจากพื้นที่ เนื่องจากข้าราชการทั้งสองเป็นคนที่ทำงานดีมาก จึงให้อยู่ต่อไป
- 6) กรมป่าไม้ไม่สามารถขยายพื้นที่ป่าสันเขาความยาว 15 กิโลเมตร เนื้อที่ 30,000 ไร่ ตามที่ราษฎรขอได้ แต่จะแต่งตั้งตัวแทนราษฎรร่วมกันดูแลรักษาป่า

มิถุนายน 2532

หลวงพ่อบริรักษ์และคณะกรรมการอนุรักษ์ฯ พร้อมชาวบ้าน 3 ตำบลร่วมกันดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ป่าตลอดมา เช่น ตัดแนวเขตป่าอนุรักษ์ให้ชาวบ้านทุกคนรับทราบ มีการล้อมป่าด้วยด้ายสายสัญญาณ บวชต้นไม้ใหญ่ ตั้งกฎระเบียบ ดูแลรักษาป่า ขอบเขตที่แต่ละหมู่บ้านรักษาจัดกลุ่มออกสำรวจป่า

11 กรกฎาคม 2532

จังหวัดบุรีรัมย์ มีคำสั่งที่ 524/2532 แต่งตั้งชุดทำงานเพื่อพัฒนาพื้นที่เฉพาะ อำเภอปะคำ 3 ชุด

- 1) ชุดทำงานสำรวจข้อมูลที่ทำกิน ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 23 เป็นหัวหน้าชุด มีภารกิจในการจัดหาที่ทำกินแก่ราษฎรที่มีคุณสมบัติเดิมอีก
- 2) ชุดทำงานพัฒนาอาชีพและยกระดับรายได้
- 3) ชุดทำงานประชาสัมพันธ์และติดตามผล

22 สิงหาคม 2532

คำสั่งกรมป่าไม้ที่ 1326/2532 แต่งตั้งคณะทำงานให้ทำการหมายแนวเขตป่าไม้ที่กินไว้ในเขตปลูกป่าดงใหญ่ 2 และ 4 เพื่อให้ราษฎรใช้เป็นที่ทำกิน จำนวน 348 แปลง ประมาณ 2,968 ไร่ กินไว้เป็นป่าธรรมชาติ เพื่อการอนุรักษ์ 8,529 ไร่

10 กันยายน 2532

รองอธิบดีกรมป่าไม้ ประชุมร่วมกับผู้แทนทหาร ตำรวจฝ่ายปกครอง

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ และตัวแทนราษฎรผลสรุปว่า

- 1) พื้นที่ที่กองทัพภาค 2 ขอใช้ 6,700 ไร่ เพื่อจัดสรรให้ราษฎรทำกิน ให้ดำเนินการต่อไป
- 2) การดำเนินการกับพื้นที่ 2,968 ไร่ ให้ตัวแทนราษฎรเข้าร่วมดำเนินการด้วย
- 3) ให้ฝ่ายทหารเป็นกำลังหลัก ป่าไม้เป็นเลขานุการ ฝ่ายอื่นเป็นกรรมการ
- 4) ในการหาแนวเขตให้เจ้าหน้าที่มารังวัดและแบ่งพื้นที่ โดยที่กำลังทหารเข้ามาร่วมปฏิบัติการ
- 5) การพัฒนาพื้นที่ และอาชีพราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ
- 6) การสร้างสวนป่า เพื่อฟื้นฟูป่าอนุรักษ์ ให้คำนึงถึงชนิดพันธุ์ไม้และความต้องการของประชาชนให้ท้องถิ่นด้วย
- 7) มอบพื้นที่ป่าที่เหลือหลักทางทิศใต้ของโครงการยาวประมาณ 15 กิโลเมตร ประมาณ 30,000 ไร่ ให้ประชาชนดูแลรักษาเอง

กันยายน 2532

คณะสำรวจประกอบด้วยกลุ่มอนุรักษ์ป่าอุดมคสถานธรรมจิต(น้ำผุด)และหน่วยสันตินิมิตรเข้าสำรวจป่าดงใหญ่ในเขตอำเภอเสิงสาง พบว่ามีการลักลอบตัดไม้และแปรรูปไม้ใหม่ ๆ มีคนงานที่ติดอาวุธสงครามคุ้มครองด้วยมีการปะทะกัน ไม่มีใครบาดเจ็บ เพราะจับผู้กระทำความผิดไม่ได้ การตัดและแปรรูปไม้จะทำกลางคืน ขนกลางวัน ซึ่งต้องผ่านด่านตรวจทางราชการ แต่ไม่มีการจับกุม กลุ่มอนุรักษ์พยายามสกัดกั้นแต่ไม่สำเร็จ

11 ตุลาคม 2532

นายคำ บุตรศรี(ประธานกลุ่มอนุรักษ์) ชาวบ้านเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ทำหนังสือร้องเรียนกรณีลักลอบตัดไม้ในป่า โดยร่วมกับคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 16 สถาบัน ถึงนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการปฏิบัติการพิเศษป้องกันและปราบปรามลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ปปป. และอธิบดีกรมป่าไม้

17 ตุลาคม 2532

ผู้อำนวยการปฏิบัติการพิเศษฯ นำโดย พล.ต.ท. ประทีน สันติประภพ ผู้แทนกรมป่าไม้ ชาวบ้านและนักศึกษาได้เข้าตรวจค้นในป่าดงใหญ่ และชักลากออกมาไว้ที่โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 4 ทำการตีตราเป็นของกลาง

- พฤศจิกายน 2532 ประธานกลุ่มอนุรักษ์ชาวบ้าน ถูกเพ่งเล็งจากผู้สูญเสียประโยชน์ และมีความพยายามจะจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งกับประธานกลุ่มฯ เช่น มีคนบุกขึ้นมาตามพระและประธานกลุ่ม แต่ไม่พบ ชาวบ้านมีการเตรียมการป้องกันไว้ด้วยเพื่อป้องกันภัยให้แก่ผู้นำด้วยวิธีการหลากหลาย
- 23-27 พฤศจิกายน 2532 นักศึกษาชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติธรรมศาสตร์ได้กิจกรรมออกค่ายสร้างเรือนเพาะชำและแปลงสมุนไพรเพื่อสนับสนุนชาวบ้าน โดยได้มีการประชุมร่วมกันกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ชุดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา
- 25 พฤศจิกายน 2532 รองแม่ทัพภาคที่ 2 ได้ไปเยี่ยมนักศึกษา และได้ตกลงกับหลวงพ่อบุระจักษ์ และชาวบ้านว่ายินดีร่วมมือรักษาป่า"โดยมีต้องแสดงอาณาเขตภัยทาน
- 6 ธันวาคม 2532 หลวงพ่อและชาวบ้านประมาณ 200 คน ได้มาพบนายอำเภอและหัวหน้าโครงการป่าดงใหญ่ 4 ให้ช่วยชี้แจงข่าวคือ การสั่งมาประธานกลุ่มอนุรักษ์
- 5 มกราคม 2533 ชาวบ้านและหลวงพ่อบุระจักษ์ ร่วมกันทอดผ้าป่าต้นไม้มอบเป็นป่าอนุรักษ์เพื่อธุดงค์สถานมีคนเข้าร่วมประมาณ 500 คน มีการบวชชีพรามณ์ฝึกสมาธิ ตักบาตร
- 25 มกราคม 2533 ฝ่ายราชการป่าไม้และปกครอง ได้เข้าพบหลวงพ่อบุระจักษ์หารือในการทำเรื่องถึงกรมศาสนา ทำให้ป่ากลายเป็นวัดให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ
- 27 มกราคม 2533 กลุ่มผู้นำชาวบ้าน เริ่มดำเนินการจัดสรรที่ดินในเขตที่เป็นที่โล่งเตียนไว้ให้กับชาวบ้านทุกคนที่อยู่ในพื้นที่โดยแบ่งเฉลี่ยกันตามแต่ละสภาพครอบครัวและวางแผนการใช้ที่ดิน ชุดบ่อน้ำ ทำการเกษตรผสมผสาน และดูแลเขตป่าที่แต่ละครอบครัวรักษาพร้อมทั้งปลูกไม้ทดแทน



- 10 กุมภาพันธ์ 2533 ชาวบ้านอำเภอปะคำ ร่วมกับคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้อีสาน 7 จังหวัด ได้ร่วมกันนำพันธุ์ไม้ประมาณ 2,000 ต้น ไปปลูกที่จังหวัด ฉะเชิงเทรา
- มิถุนายน 2533 กลุ่มอนุรักษ์เขาหัวน้ำผุดปลูกเสริมป่าเสื่อมโทรม
- พฤศจิกายน 2533 กลุ่มอนุรักษ์เขาหัวน้ำผุดประกาศปิดเส้นทางเข้าป่าดงใหญ่และอุทยาน แห่งชาติทับลาน 6 เส้นทาง เพื่อขัดขวางการชักลากไม้
- ธันวาคม 2533 กลุ่มอนุรักษ์เขาหัวน้ำผุดดำเนินกรจับกุมรถชักลากไม้ที่ออกจากป่าดงใหญ่ แต่ไม่มีอำนาจตามกฎหมายจึงได้ยึดไม้ไว้แล้วปล่อยคนไป
- มกราคม 2534 กลุ่มอนุรักษ์เขาหัวน้ำผุด ประสานงานกับป่าไม้อำเภอปะคำ ทหาร ตำรวจ เพื่อสำรวจป่าและทำแนวเขตที่ชัดเจน
- 7 มกราคม 2534 ก่อนฟ้าสว่างกองกำลังผสมพลเรือนตำรวจ ทหาร ภายใต้แผน "อินทรี ยี่ อีสาน" บุกรุก 4 ตำบลของอำเภอปะคำเพื่อจับกุม 67 ผู้นำกลุ่มอนุรักษ์ และสามารถจับกุม 20 คน พร้อมส่งฟ้องศาลในวันเดียวกันด้วย 4 ข้อหากรรจ์ ชาวบ้านได้รวมตัวยื่นข้อเรียกร้องให้ทางราชการปล่อยตัวผู้ ถูกจับกุม ซึ่งทางราชการตกลงกับตัวแทนชาวบ้านด้วยวาจาสุภาพบุรุษว่า จะไม่จับกุมเพิ่ม ส่วนที่จับแล้วต้องดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมาย โดยจะ ไล่ประกันตัวโดยเร็ว
- กุมภาพันธ์ 2534 กองกำลังตามแผนอินทรียี่อีสาน จับกุมผู้นำกลุ่มอนุรักษ์อีก 4 คน พร้อมส่ง ฟ้องในวันเดียวกัน ชาวบ้านได้ส่งตัวแทนยื่นข้อเรียกร้องให้ปล่อยตัวอีก ครั้ง ทางราชการยินดีให้ประกันตัว และสัญญาไม่จับกุมเพิ่มข้อหา แต่ ถึงปัจจุบันข้อหาได้ทยอยส่งฟ้องจนบางคนได้ 11 ข้อหา
- 7 เมษายน 2534 พระประจักษ์ คุตตจิตโต ถูกจับในข้อหาแผ้วถางยึดถือครอบครองป่า สงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาต ถูกจำคุกอยู่ 1 วัน จึงได้รับการ ประกันตัว

- พฤษภาคม 2534 อธิบัตินกรมป่าไม้ แม่ทัพภาคที่ 2 กองกำลังสุรนารีได้นำกล้าไม้แจกจ่ายแก่ชาวบ้านพร้อมร่วมปลูกที่เขาหัวน้ำผุด และได้บอกกล่าวกลางที่ประชุมชาวบ้านว่า หากชาวบ้านทำกินด้วยการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อฟื้นฟูป่าอย่างนี้ ชาวบ้านสามารถอยู่กินบริเวณนั้น
- พฤษภาคม 2534 ชาวบ้านเริ่มเตรียมการปลูกไม้ยืนต้น ชุดปลาตามรูปแบบวนเกษตร โดยบางรายลงมือทำเลยบางรายจะทำเมื่อปลุกมันสำปะหลังเสร็จ
- มิถุนายน 2534 ประชาชนทั่วไปร่วม ทอดผ้าป่าอนุรักษ์คงใหญ่ได้ยอดเงินรวม 110,000 บาท
- กลุ่มอนุรักษ์เขาน้ำผุดร่วมกับนักศึกษา นักวิชาการ สื่อมวลชน ศิลปิน ร่วมปลูกเสริมป่าที่ถูกลอบตัด
  - กลุ่มอนุรักษ์เขาหัวน้ำผุดร่วมกับทหารตัดแนวเขตป่าเพื่อแบ่งเขตที่ทำกินกับเขตป่าให้ชัดเจนและร่วมกันปราบผู้ลักลอบตัดไม้และกลุ่มที่เข้าบุกเบิกที่ทำกินใหม่ในเขตป่าภายใต้ข้อตกลงสุภาพบุรุษว่า ชาวบ้านจะอนุรักษ์ป่าและสามารถทำกินในบริเวณนั้นได้
- 4 กันยายน 2534 นัดประชุมประจำเดือนของกลุ่มอนุรักษ์ซึ่งประชุมกันทุกเดือน หลวงพ่อประจักษ์พร้อมด้วยพระสงฆ์อีก 6 รูป และชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ป่าเขาหัวน้ำผุดจำนวน 400 คน เดินทางไปบ้านหนองใหญ่ อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อจะให้กำลังใจและดูแลเหตุการณ์โยกย้ายชาวบ้านแต่ถูกสกัดและทำร้ายจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน
- 5 กันยายน 2534 กำลังตำรวจจาก สภอ. เสิงสาง จ. นครราชสีมาได้เข้าจับกุมหลวงพ่อประจักษ์ ในข้อหา ผู้นำการมั่วสุมเกิน 10 คน ขึ้นไป และก่อสัจฉิควางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน
- 6 กันยายน 2534 9.30 น. มีอบบ้านสุขสำราญ เดินทางมายังสำนักสงฆ์เขาหัวน้ำผุดผ่านด่านตรวจถึง 2 จุด แต่ปรากฏว่าไม่ถูกสกัดกั้นจากเจ้าหน้าที่ และข้อเสนอของกลุ่มชาวบ้านสุขสำราญทั้ง 5 ข้อพุ่งเป้าไปที่หลวงพ่อประจักษ์รูปเดียว

- 12 กันยายน 2534 พระประจักษ์ ตัดสินใจเข้ากรุงเทพฯ พร้อมทนายความประจำตัว เพื่อป้องกันภัยคุกคาม แต่ก็ยังถูกข่มขู่ทางโทรศัพท์และถูกติดตามโดยตำรวจนอกเครื่องแบบ
- กันยายน 2534 ทหารส่งกำลังเข้ามาล้อมบ้านเรือนของชาวบ้านในหมู่บ้านเขาน้ำผุด ให้ไปรวมกันอยู่ที่หมู่บ้านดงใหญ่ 4 ชาวบ้านถูกสั่งห้ามไม่ให้มาทำบุญที่วัดโครโม่ เชื่อฟังจะไม่จับที่ท่ากินให้ และจ้างให้ชาวบ้านด้วยกันมาข่มขู่ ทำให้พระ เณร ต้องเดินบิณฑบาตรไกลถึง 14 กิโลเมตร ไปกลับระหว่างสำนักสงฆ์กับหมู่บ้านดงใหญ่พัฒนา
- 25 กันยายน 2534 พระประจักษ์แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนอีกครั้ง ที่ห้องทิวังษ์ โรงแรมดุสิตธานี ซึ่งจัดโดยสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศ
- 2 พฤศจิกายน 2534 พระประจักษ์พบชาวบ้าน 4 คน ขนไม้ออกจากป่าโดยอ้างว่าคนในเครื่องแบบอนุญาตให้ตัด
- 3 พฤศจิกายน 2534 นักร้องพยานโจทก์ครั้งที่ 2 ณ ศาลจังหวัดนครราชสีมา ขบวนการของพระประจักษ์ได้นำพระ เณร ซี และจำเลยทั้งหมด พร้อมญาติโยมที่ติดตามมาประมาณ 150 คน เข้าฟังการสืบพยานโจทก์ตามคำฟ้องของโจทก์ในข้อหาพระประจักษ์กับพวก ได้ทำการชุมนุมเกินกว่า 10 คนขึ้นไป ทำให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในบ้านเมือง และต่อสู้อัศวางการจับกุมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชการ
- 9 ธันวาคม 2534 พระประจักษ์เดินทางต่อไปยังภาคเหนือ โดยปักกลดอยู่ที่ อ.วังทอง จ.พิษณุโลก 7 วัน โดยได้พาคณะออกบิณฑบาตรและแสดงธรรมให้ชาวบ้านฟังทุกวัน จากนั้นจึงพาคณะจาริกต่อไปยัง อ.นครไทย จ.อุตรดิตถ์ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่แก่งเสือเต้น จ.แพร่
- 1 เมษายน 2535 พระประจักษ์ได้พาคณะไปปฏิบัติธรรมที่ อ.แก่งคอย จ.สระบุรี รวมระยะเวลาเดินทางครั้งนั้นได้ประมาณ 3 เดือนเศษ



- พฤษภาคม 2535 ชาวบ้านหนองใหญ่และหมู่บ้านอื่นที่ได้รับความเดือดร้อนจากโครงการ คจก. ได้รวมตัวกันเดินรอนแรมมาตามถนนมิตรภาพหลังจากถูกโยกย้าย ออกจากหมู่บ้านหนองใหญ่ เพื่อยื่นข้อตกลงต่อทางราชการ ณ โรงแรม ริมธารอินน์ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เพื่อให้รัฐบาลรับรองการกลับ เข้าไปทำกินในพื้นที่เดิม
- มิถุนายน 2535 หมู่บ้านสันติสุข หมู่บ้านจัดสรรใหม่ที่รัฐสร้างขึ้นท่ามกลางความขมขื่นของ ราษฎร เพราะการจัดสรรที่ทำกินให้แก่ราษฎรที่ถูกอพยพโยกย้ายจากที่ เดิมเกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากต้องนำราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตป่า สงวนหลายร้อยครัวเรือนออกมาตั้งที่อยู่อาศัยทับลงบนที่ทำกินของชาวบ้าน อีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งอยู่อาศัย ณ ที่นั้นมาเป็นเวลานาน โดยกำหนดให้พื้นที่ทำ กินและที่อยู่อาศัยครอบครัวละ 15 ไร่ ในขณะที่พื้นที่ที่เหลือที่รัฐเข้ายึด ครองมาได้ ทำท่าว่าจะถูกประกาศเป็นเขตป่าเสื่อมโทรม และจะถูกใช้ เพื่อการปลูกพืชโตเร็วในที่สุด ชาวบ้านที่ปักหลักประท้วงอาศัยหลับนอน อยู่ในศาลาวัดหมู่บ้านสระตะเคียนเป็นเวลา 8 เดือนเศษ
- กันยายน 2535 ทางราชการประกาศยกเลิกโครงการ คจก. และประกาศให้ป่าดงใหญ่ เป็นเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่มวลชนว่าจะ อนุรักษ์ป่าผืนนี้ไว้ ทว่า 1 ปีผ่านไปพื้นที่ป่าที่ปักทาบในเขตอุทยานกลับลดลง
- กันยายน 2535 ชาวบ้านหนองใหญ่คือถื่นในวันเข้าพรรษา โดยมีพระประจักษ์ คุตฺตจิตฺโต เป็นผู้นำความช่วยเหลือ จากหน่วยงานเอกชนต่างๆ เข้ามาในพื้นที่ ขณะที่รัฐบาลไม่ได้มีมาตรการช่วยเหลือแต่ประการใด และชาวบ้านได้ ร่วมกันตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า "หมู่บ้านหนองใหญ่ธรรมจิต"
- 10 ตุลาคม 2535 ชาวบ้านหลายหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกทำมาหากินรอบ ๆ ป่าดงใหญ่ ด้วย ความสนับสนุนของพระประจักษ์ ได้จัดการประชุมร่วมกันเพื่อหาแนว ทางจัดการทรัพยากรป่าไม้ ณ ชุมสถานธรรมจิต (น้ำพุค) โดยเกิด แนวความคิดร่วมกันในหลายประการคือ 1. ให้จัดแบ่งเขตป่าอนุรักษ์ 2. จัดแบ่งเขตป่าชุมชน 3. จัดแบ่งเขตที่ทำกินให้ราษฎร

พฤศจิกายน 2535

ชาวบ้านหนองใหญ่ธรรมจิตรวมตัวกันประมาณเกือบ 300 ครอบครัว เลือกประธานและ คณะกรรมการหมู่บ้าน และยื่นเรื่องเสนอเพื่อขอยกฐานะเป็นหมู่บ้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยชาวบ้านร่วมกันวางแผนการจัดการทรัพยากรในชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องป่าไม้ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ และพื้นที่ป่าชุมชน และร่วมกันปลูกไม้ยืนต้นประเภทต่างๆ เพื่อเป็นแนวกันชนให้กับป่าใหญ่อนุรักษ์ ซึ่งจะใช้เป็นพื้นที่ป่าใช้สอย ซึ่งอุดมด้วยไม้ผลที่มีค่าทางเศรษฐกิจ และส่วนสุดท้ายเป็นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย

19 ธันวาคม 2535

นายสุทัศน์ เงินหมื่น(รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย) ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์มติชน ถึงกรณีการเจรจากับพระประจักษ์น่าจะได้รับการดูแลต่อไป แต่จะขอนิมนต์ท่านออกจากป่าดงใหญ่ ไปที่ที่ทางราชการจัดไว้ให้ประมาณ 100 ไร่ สำหรับอาคารสิ่งปลูกสร้างให้กรมป่าไม้ดูแล และใช้เป็นที่พักเวลาเดินป่าของกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย

25 ธันวาคม 2535

กรมป่าไม้อนุมัติโครงการทดลองให้สำนักปฏิบัติธรรมห้วยน้ำผุดช่วยงานด้านป่าไม้ ตามเอกสารที่ กษ. 0705.4/38365 ในพื้นที่ 100 ไร่ ในตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

26 ธันวาคม 2535

พระประจักษ์ กุตุตจิตโต ถูกตัดสินว่ามีความผิดทั้ง 2 คดี คือ ศาลจังหวัดนครราชสีมาตัดสินลงโทษจำคุก 6 เดือน แต่รอลงอาญา 2 ปี ในฐานะร่วมกันมั่วสุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป สร้างความวุ่นวายในบ้านเมืองและต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงานโดยมีและใช้อาวุธ อีกคดีหนึ่งศาลจังหวัดบุรีรัมย์ตัดสินจำคุก 1 ปี โดยไม่รอลงอาญา ฐานบุกรุกทำให้เสียหายซึ่งทรัพย์สินทางราชการ ในการนำชาวบ้านเข้าบุกรุกพื้นที่ของปศุสัตว์ อ.ปะคำ ซึ่งพระประจักษ์และชาวบ้านที่เป็นจำเลยต่างให้การปฏิเสธทั้ง 2 คดี โดยกล่าวว่าเป็นการใช้กำลังจากทางเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียว

26 ธันวาคม 2535

นายสุทัศน์ เงินหมื่น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และนายผ่อง เล่งอี้ อธิบดีกรมป่าไม้ นายสันติ เกரியงไกรสุข รองผู้ว่าราชการจังหวัด

บุรีรัมย์ และนายเพ็ญ ธรรมโชติ ป่าไม้ จ.บุรีรัมย์ พร้อมคณะ เดินทางไปนิมนต์พระประจักษ์ออกจากสำนักสงฆ์เดิม เพื่อไปพำนัก ณ สำนักสงฆ์แห่งใหม่ซึ่งห่างจากสำนักสงฆ์เก่าประมาณ 2 ก.ม. ตามข้อตกลงเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม และนายสุทัศน์ได้มอบสำเนาอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของกรมป่าไม้ถวายให้แก่พระประจักษ์ โดยกระทรวงมหาดไทย กรมป่าไม้ และ จ.บุรีรัมย์ จะสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคต่างๆ และมีการจัดตั้งศูนย์อนุรักษ์ป่าชุมชนตามโครงการพระสงฆ์ช่วยเหลืองานด้านป่าไม้ โดยมีนายพิชิต สุโขทัย ป่าไม้ อ.ปะคำ เป็นหัวหน้าโครงการ พระประจักษ์ กุตุตจิตโต เป็นที่ปรึกษาโครงการ เพื่อเป็นแหล่งวิชาการในการอนุรักษ์ป่าต่อไป

29 มกราคม 2536

ศาล จ.บุรีรัมย์ ตัดสินจำคุกพระประจักษ์ กุตุตจิตโต 6 เดือน โดยไม่รอลงอาญาในข้อกล่าวหายึดครองพื้นที่ป่าสงวนโดยไม่ได้รับอนุญาต การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างพื้นฐาน อาทิ กุฎิ ศาลา ห้องน้ำ ห้องส้วม และบ่อน้ำ ตามโครงการให้สำนักสงฆ์ช่วยราชการในการดูแลรักษาป่าก็หุคชะ จังกล และเงินงบประมาณเดือนละ 30,000 บาท และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการจ้างชาวบ้านเพื่อตรวจรักษาป่าดงใหญ่ ก็จะถูกเงี่ยบหายไปเฉยๆ

มีนาคม 2536

ชาวต่างประเทศ โดยความร่วมมือกับองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์เพื่อสังคม ได้จัดเดินป่าศึกษาธรรมกับพระประจักษ์ ทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจในการทำงาน และช่วยรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ให้ชาวโลกได้รับรู้ อีกทั้งยังมอบทุนให้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้ซื้ออุปกรณ์ในการสร้างรั้วล้อมป่าอนุรักษ์อีกด้วย

5 มิถุนายน 2536

มีการจัดกิจกรรมพิเศษที่ทางสื่อมวลชนจำนวนมากพากันเข้าไปทำข่าวในสำนักสงฆ์ คือ มีการพาไปดูพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ที่ยังมีการตัดไม้อยู่ตลอดเวลา มีกิจกรรมการแสดงของกลุ่มเด็กรักป่าภาคอีสานมีการฉายสไลด์เล่าเหตุการณ์ที่ป่าดงใหญ่ และมีการอภิปรายของพระสงฆ์ และชาวบ้านที่ร่วมทำงานอนุรักษ์ในพื้นที่



- 6 มิถุนายน 2536 มีการปลูกป่ารอบสำนักสงฆ์ อันเป็นความพยายามอีกครั้งขององค์กรพัฒนาเอกชนในภาคอีสานร่วมกับหลวงพ่อประจักษ์และกลุ่มอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ ความคืบหน้าในการขอตั้งเป็นสำนักสงฆ์อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ว่างไปค้างอยู่ที่สภาคำบล
- กรกฎาคม 2536 ผู้เชี่ยวชาญสันติวิธีชาวอเมริกันได้เดินทางมาตามคำเชิญของอาสาสมัครสันติเพื่ออบรมด้านปฏิบัติการสันติวิธีแก่กลุ่มชาวบ้าน ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจเพราะชาวบ้านได้รับการฝึกฝนในการวางแผนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- สิงหาคม 2536 ศาลอุทธรณ์ ได้ยกฟ้องและรอลงอาญาตามลำดับต่อคดีบุกรุกป่าสงวนและนำชาวบ้านบุกรุกทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ในช่วงปลายเดือนได้มีการระดมคนบนถนนหน้าสำนักสงฆ์ หลวงพ่อประจักษ์ถูกสะเท็ดกระเปิดเฉียงที่ต้นคอเป็นการขู่คุกคามที่อาจถึงกับหมายปองชีวิตพระประจักษ์ หากมองอีกแง่หนึ่ง อาจเป็นเพราะความสำเร็จของการรวมกลุ่มชาวบ้านกลุ่มอนุรักษ์ป่า ซึ่งขวางตาผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในป่าไม้
- ตุลาคม 2536 อัยการได้ยื่นฟ้องคดีที่กล่าวหาพระประจักษ์ว่านำชาวบ้านบุกรุก และทำลายทรัพย์สินของสำนักงานปศุสัตว์ อ.ปะคำ ขึ้นสู่ชั้นศาลฎีกา พระประจักษ์และชาวบ้านด้วยความร่วมมือจากทางราชการดำเนินการสร้างศาลาไม้ค้ายสร้างคนอนุรักษ์ขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและฝึกงานหัตถกรรมให้แก่ชาวบ้าน ส่วนสหกรณ์ร้านค้าและกองทุนหมุนเวียนขณะนี้สมาชิกร้อยละ 60 คน ในวงเงิน 2-3 หมื่นบาท
- 10 มีนาคม 2537 ชาวบ้านจาก อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ ได้เดินทางมาร้องเรียกที่ว่าการ อ.ปะคำ ว่าพระประจักษ์ คุตตจิตโต แห่งธุดงค์สถานธรรมจิต (น้ำผุด) ได้ชักนำชาวบ้านตัดถนนเข้าป่าดงใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน เมื่อได้รับคำร้องเรียนปลัดอำเภอ หัวหน้าฝ่ายกิจการพิเศษ ป่าไม้อำเภอและเจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมกำลังกว่า 50 นาย ได้เดินทางไปสอบสวนข้อเท็จจริงพบว่า พระประจักษ์ ได้นำชาวบ้านประมาณ 20 คนไปทำแนวถนน

เพื่อซึ่งเป็นแนวทางเดินเดิมขยายกว้างขึ้นให้รถยนต์วิ่งได้ความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร และ 1.5 กิโลเมตร

23 กรกฎาคม 2537 หลวงพ่อประจักษ์ คุตตจิตโต สิกสุโลกมรवास ในวันที่ 23  
กรกฎาคม 2537.

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

วิทยาลัยนพนธ์คณะ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองของการอนุรักษ์ป่าไม้ : กรณีศึกษาป่าดงใหญ่ จังหวัดบุรีรัมย์

---

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ (นาย/นาง/นางสาว)..... เพศ.....  
ที่อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์  
เพศ 1. ชาย 2. หญิง  
นับถือศาสนา 1. พุทธ 2. คริสต์  
ลักษณะตัวบ้าน 1. บ้านไม้ชั้นเดียว 2. บ้านไม้สองชั้น 3. บ้านปูนชั้นเดียว  
4. บ้านครึ่งไม้ครึ่งตึก 5. อื่น ๆ.....  
หลังคาบ้านมุงด้วยวัสดุ 1. สังกะสี 2. กระเบื้อง 3. หญ้าคา  
4. ....  
ที่ดินที่ใช้ปลูกบ้านเป็นของครอบครัวท่านหรือไม่ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่.....  
บ้านท่านตั้งอยู่ห่างจากป่าดงใหญ่.....กิโลเมตร  
บ้านท่านห่างจากสำนักสงฆ์วัดคงคสถานธรรมจิต (น้ำผุด) .....กิโลเมตร  
ท่านเคยถูกจับกรณีเกี่ยวข้องกับป่าหรือไม่ 1. ไม่เคย 2. เคย.....จำนวน

---

ชื่อพนักงานสัมภาษณ์..... วันที่.....  
บันทึกของพนักงานสัมภาษณ์.....

แบบถามประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ประวัติการอนุรักษ์และทัศนคติต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และทัศนคติต่อปัญหาสภาพป่าไม้ดงใหญ่

ส่วนที่ 4 การรับข่าวสารข้อมูล การคมนาคม และสุขภาพอนามัย



ส่วนที่ 1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์และสถานภาพทางเศรษฐกิจ-สังคมของครัวเรือน

- 101 ท่านมีอายุเท่าใด (ระบุ).....ปี
- 102 ท่านจบการศึกษาสูงสุดจบชั้น
- |                              |                                    |
|------------------------------|------------------------------------|
| 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ        | 2. จบชั้นประถมศึกษาต้นปีที่        |
| 3. จบชั้นประถมศึกษาปลายปีที่ | 4. จบชั้นมัธยมปีที่.....           |
| 5. จบชั้นปวช./ปวส.           | 6. กำลังเรียนมหาวิทยาลัยปีที่..... |
| 7. จบระดับปริญญาตรี          | 8. อื่น ๆ (ระบุ).....              |
- 103 สถานภาพการสมรสของท่าน
- |                        |               |
|------------------------|---------------|
| 1. โสด (ข้ามไปข้อ 105) | 2. แต่งงาน    |
| 3. หม้าย (สามีตาย)     | 4. หย่าร้าง   |
|                        | 5. แยกกันอยู่ |
- 104 ท่านมีบุตรกี่คน (ระบุ).....คน
- 105 จำนวนสมาชิกประจำที่อาศัยในครัวเรือนทั้งหมดมีกี่คน (ระบุ).....คน
- 106 จังหวัดที่ท่านเกิดและท่านเคยย้ายถิ่นหรือไม่
- |   |
|---|
| 1. เกิดที่ตำบลโลกมะม่วง อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ และไม่เคยย้ายไปอยู่ที่จังหวัดอื่น<br>--> (ข้ามไปข้อ 107) |
| 2. เกิดที่ตำบลโลกมะม่วง อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ แต่เคยย้ายไปอยู่ที่อื่นแล้วกลับมาอยู่ที่นี้              |
| 3. เกิดที่จังหวัดอื่น ๆ (ระบุ).....   |
- 107 ท่านอาศัยอยู่ใน อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานที่สุดเท่าใด (ระบุ).....ปี .....เดือน
- 108 อะไรเป็นเหตุจูงใจท่านเลือกอำเภอปะคำ จ.บุรีรัมย์ เป็นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากิน (ระบุเหตุผลหลักเป็น 1. รองลงมาเป็น 2, 3 ..... ตามลำดับ)
- |         |   |
|---------|---|
| A1..... | เป็นชาวปะคำโดยกำเนิด                            |
| A2..... | ไม่มีที่ทำกิน                                   |
| A3..... | ความล้มเหลวทางการผลิตการเกษตรจึงมาหางานทำที่นี่ |
| A4..... | มีญาติ/คนรู้จักอยู่ที่นี้                       |
| A5..... | ตามผู้ปกครอง                                    |
| A6..... | แต่งงานกับคนที่นี่                              |
| A7..... | ทางราชการชักชวนมาและให้จับจองที่ทำกิน           |
| A8..... | อื่น ๆ (ระบุ).....คน                            |

- 109 ปัจจุบัน ท่านกับคู่สมรสมีรายได้เฉลี่ยเดือนเท่าใด (ระบุ).....บาท/ปี
- 110 ในรอบปี พ.ศ.2536 ที่ผ่านมา อาชีพที่ทำรายได้สูงสุดให้แก่ท่าน คือ อาชีพอะไร  
 0. ไม่มีอาชีพ 1. ค้าขาย 2. อาชีพเกษตร (ทำนา/ทำไร่/ทำสวน)  
 3. รับจ้าง (ในภาคเกษตร/รับจ้างทั่วไป/ในภาคอุตสาหกรรม/ภาคบริการ)  
 4. ธุรกิจส่วนตัว (นายหน้า, ทำประกัน)  
 5. ราชการ / รัฐวิสาหกิจ  
 6. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 111 ในรอบปี 2536 ที่ผ่านมาอาชีพรองของครัวเรือนท่าน.....
- 112 ถ้าท่านทำการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้แก่ท่านมากที่สุดได้เรียง 1 2 3 อันดับ  
 .....A1 มันสำปะหลัง  
 .....A2 ข้าวโพด  
 .....A3 เกษตรผสมผสาน  
 .....A4 .....
- 113 ท่านมีปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม  
 1. ประกอบอาชีพอื่น  
 2. ไม่มี  
 3. มี คือ ผลผลิตทางการเกษตรลดลง  
 4. มี คือ ราคาพืชผลราคาต่ำ  
 5. มี คือ .....
- 114 ครัวเรือนท่านทำปศุสัตว์หรือเลี้ยงสัตว์ที่ทำรายได้ให้แก่ท่านหรือไม่  
 1. ไม่ 2. มีได้แก่.....
- 115 ท่านมีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์หรือไม่  
 1. ไม่มีปัญหา 2. มีปัญหา.....
- 116 ท่านต้องการให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจอย่างไร.....  
 .....
- 117 ท่านเป็นสมาชิก ธกส. หรือไม่ 1. ไม่เป็น 2. เป็น  
 ถ้าเป็นในวงเงินเท่าไร.....บาท นำเงินไปใช้.....
- 118 ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือองค์กรใดหรือไม่  
 บอกชื่อกลุ่มด้วย.....
- 119 ท่านกู้เงินหรือเป็นหนี้หรือไม่ 1. ไม่เป็น 2. เป็น

ส่วนที่ 2 ประวัติการอนุรักษ์และทักษะต่อปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชน

- 201 ท่านคิดว่าในช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอยู่ในป่าดงใหญ่มีส่วนอนุรักษ์ป่าดงใหญ่หรือไม่
1. ไม่ทราบ      2. ไม่มีส่วน
  3. มีส่วนในการทำลายป่า
  4. มี คือ มีส่วนกันเขตไม่ให้ขายทุน หรือผู้ลักตัดไม้ทำลายป่า เข้าไปทำลายป่า
  5. มี คือ .....
- 202 ท่านมีที่ดินถือครองหรือไม่
1. ไม่มี
  2. มีได้มาโดยการซื้อ
  3. มีได้มาโดยการจับจองถางป่า
  4. อื่น ๆ .....
- 203 สถานภาพการครอบครองที่ดินของท่านเป็นอย่างไร
1. เป็นเจ้าของมีเอกสารสิทธิ์.....
  2. เช่า      3. อื่น ๆ .....
- 204 จำนวนที่ดินที่ท่านให้ทำประโยชน์รวม.....ไร่
- |              |               |
|--------------|---------------|
| ทำไร่.....   | จำนวน.....ไร่ |
| ทำสวน.....   | จำนวน.....ไร่ |
| ทำนา.....    | จำนวน.....ไร่ |
| อื่น ๆ ..... | จำนวน.....ไร่ |
- 205 ท่านเห็นด้วยกับโครงการ คจก. หรือไม่
1. ไม่เพราะ.....
  2. เห็นด้วยเพราะ.....
- 206 ท่านคิดว่ารัฐควรจะทำเนื่งการอย่างไรต่อการจัดการที่ดินให้แก่ราษฎร
1. ....
  2. ....
- 207 ท่านเคยร่วมการต่อต้านการปลุกยุงคาลิปดิส
1. ไม่เคย      2. เคยอย่างไร.....
- 208 คราวเรือนท่านใช้พลังงานประกอบอาหารจากไหน
1. ฟืน/ถ่านจากป่าดงใหญ่    2. ฟืน/ถ่านจากไร่    3. แก๊ส    4. อื่น.....



- 209 น้ำใช้ในบ้านท่านได้จากที่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. น้ำบ่อ/บาดาล
  2. น้ำฝน
  3. อ่างเก็บน้ำชื่อ.....
  4. ห้วย ชื่อ.....
  5. น้ำบรรจุถังจำหน่าย
  6. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 210 น้ำดื่มในบ้านท่านได้จากที่ไหน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. น้ำบ่อ/บาดาล
  2. น้ำฝน
  3. น้ำห้วย
  4. น้ำบรรจุขวด
  5. น้ำประปา
  6. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 211 ในบ้านท่านมีบ่อน้ำไว้ใช้หรือไม่
1. มี
  2. ไม่มี -----> (ข้ามไปข้อ 213)
- 212 กรณีมีบ่อน้ำ บ่อที่ใช้ลึกเท่าใด (ระบุ) ความลึกของบ่อกี่เมตร.....เมตร
- 213 บ้านท่านมีภาชนะ/โถงเก็บน้ำฝนไว้ใช้หรือไม่
1. มี
  2. ไม่มี
- 214 ปัจจุบันท่านยังมีการใช้ประโยชน์จากคลองลำมาศเหล่านี้หรือไม่
1. ใช้ประโยชน์
  2. ไม่ใช้ประโยชน์
  3. ไม่รู้จัก
- 215 ท่านประกอบพิธีทางศาสนาที่ไหน.....
- 216 ท่านคิดว่าพระสงฆ์มีความจำเป็นที่ต้องรวมกันอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ร่วมกับชาวบ้านหรือไม่
1. ไม่เพราะ.....
  2. จำเป็นเพราะพระต้องอยู่ร่วมกับป่า และมีจิตสำนึกต่อธรรมชาติ
  3. จำเป็นเพราะเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพจะช่วยรวมผู้ร่วมอนุรักษ์
  4. อื่น ๆ .....
- 217 ท่านทราบหรือไม่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์ในบรรยากาศธรรมชาติ
1. ทราบ
  2. ไม่ทราบ
- 218 ท่านเคยใช้สมุนไพรจากป่าดงใหญ่
1. ไม่เคย
  2. เคย
- 219 ท่านคิดว่าป่าดงใหญ่มีค่าควรแก่การเก็บรักษาเพื่อ เป็นแหล่งรวมความอุดมสมบูรณ์สำหรับคนรุ่นต่อไป
1. ไม่ควร
  2. ควรเพราะ.....
- 220 ท่านคิดว่าท่านเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่ต้องพึ่งพาป่าดงใหญ่หรือไม่
1. ไม่ใช่
  2. ใช่

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และโลกทัศน์ต่อสภาพป่าดงใหญ่

- 301 สภาพป่าดงใหญ่เมื่อห้าปีที่แล้วกับปัจจุบันเป็นอย่างไร
1. ความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น
  2. ความอุดมสมบูรณ์คงเดิม
  3. ความอุดมสมบูรณ์ลดลงกว่าเดิมมาก
- 302 ท่านมีส่วนในการทำลายป่าดงใหญ่อย่างไร
1. ไม่มีส่วน
  2. การตัดไม้ไปใช้ประโยชน์บ้างเล็กๆ น้อยๆ
  3. การเข้าไปเก็บของป่า ล่าสัตว์
  4. อื่น ๆ .....
- 303 ท่านคิดว่าสาเหตุการตัดไม้ทำลายป่าดงใหญ่มาจาก (เรียงอันดับ 1 2 3 )
1. .... ขาดความดูแลปฏิบัติงานอย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่
  2. .... ชาวบ้านบางส่วน
  3. .... ข้าราชการบางส่วน
  4. .... การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม
  5. .... นักการเมือง
  6. .... มีนายทุน/นายทุนหนุนหลังชาวบ้าน
  7. .... อื่น ๆ .....

## 304 โลกทัศน์และความเข้าใจระบบนิเวศของชาวบ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าดงใหญ่

ข้อความสภาพทั่วไป	ความเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง
1. บริเวณพื้นที่ป่าดงใหญ่ควรจะพัฒนาเป็นพื้นที่เกษตร	1	2	3	4	5
2. คน พืช สัตว์ ควรได้อาศัยป่าดงใหญ่เป็นแหล่งอาหาร และปัจจัยในการดำรงชีพ	1	2	3	4	5
3. การลดปริมาณการใช้ฟัน/ถ่านจากป่าดงใหญ่ช่วย จะช่วยลดการทำลายป่าดงใหญ่ด้วย	1	2	3	4	5
4. การใช้ประโยชน์จากป่าดงใหญ่ควรคำนึงถึงทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก	1	2	3	4	5
5. การอนุรักษ์และปลูกป่าดงใหญ่ที่เหลือจากขยายพื้นที่เกษตรให้อุดมสมบูรณ์ตามเดิมไม่ได้ช่วยให้ความหลากหลายของพืชกลับเพิ่มขึ้นมาอีกครั้ง	1	2	3	4	5
6. การใช้ประโยชน์จากป่าดงใหญ่เป็นการทำลายวงจรชีวิตของพืชและสัตว์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้	1	2	3	4	5
7. การปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดเดียวในพื้นที่ เช่น ยูคาลิปตัส เป็นการทำลายระบบนิเวศน์	1	2	3	4	5



ข้อความสภาพทั่วไป	ความเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่างยิ่ง
8. ทางออกของการร่วมอนุรักษ์เกษตรกร ต้องปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ทั้งไม้ผล ไม้โตเร็ว	1	2	3	4	5
9. การใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ป่าดง ใหญ่ควรเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน	1	2	3	4	5
10. การให้ความร่วมมือและประสานงาน กันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนจะ ช่วยลดปัญหาการบุกรุก	1	2	3	4	5
11. เมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่าควรมีการ ปลูกป่าทดแทนทันที เพื่อรักษาระบบนิ เวศน์ที่มีผลต่อตัวท่าน	1	2	3	4	5
12. การให้ความรู้และข่าวสารเรื่องการ ใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ป่ายังคงมีจำ เป็นอยู่มาก	1	2	3	4	5
13. รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลรักษาป่า ร่วมกับประชาชน โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล และกระจายอำนาจ	1	2	3	4	5

305 ประโยชน์ที่ครอบครัวท่านได้รับจากป่าดงใหญ่อย่างไร

1. เป็นแหล่งปัจจัย 4

2. ได้สภาพแวดล้อมที่ดีและสมบูรณ์

3. อื่น ๆ.....

4. ไม่ตอบ

306 ท่านคิดว่าอาชีพของท่านมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่อย่างไร

1. ควร เพราะ.....

2. ไม่ควร เพราะ.....

307 ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และป้องกันดูแลป่าดงใหญ่ ตามขั้นตอนต่อไปนี้มากน้อยเพียงไร

ขั้นตอนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่	เคยปฏิบัติงานจริง				การมีส่วนร่วมในอนาคต	
	เคย		ไม่เคย		คาดว่าจะปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. ร่วมทราบปัญหา	1	2	3	4	5	6
2. ร่วมวางแผนป้องกันระดับนโยบาย	1	2	3	4	5	6
3. ร่วมปฏิบัติงานตามแผนป้องกันรักษา	1	2	3	4	5	6
4. ร่วมติดตามผลงานที่ปฏิบัติและประเมิน (เดินสำรวจป่า)	1	2	3	4	5	6
5. ร่วมได้รับประโยชน์	1	2	3	4	5	6

308 ท่านคิดว่านโยบายอนุรักษ์ป่าไม้ที่มีทั้งเขตป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจเป็นอย่างไร

1. ไม่ทราบ                      2. ไม่เห็นด้วย                      3. เห็นด้วย

309 ท่านคิดว่า ก่อนที่รัฐจะประกาศให้ป่าดงใหญ่เป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าท่านควรมีส่วนรับทราบหรือไม่

1. ไม่ควร เพราะ.....  
2. ควร เพราะ.....

310 ท่านเคยได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมกับกลุ่ม/องค์กรเพื่อเคลื่อนไหว/ร่วมอนุรักษ์ป่าดงใหญ่หรือไม่      1. ไม่เคย -----> (ข้ามไปข้อ 312)                      2. เคย

311 หน่วยงาน/องค์กรที่รณรงค์เป็นของใคร

1. หน่วยงานรัฐ คือ.....  
2. หน่วยงานขององค์กรเอกชน คือ.....  
3. กลุ่มอนุรักษ์เขาน้ำผุด

312 ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (เมษ.2532-เมษ.2537) ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ การป้องกัน และรักษาป่าดงใหญ่

ขั้นตอนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่	การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์		การมีส่วนร่วมในอนาคต	
	เคยปฏิบัติงานจริง		คาดว่าจะปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
	เคย	ไม่เคย		
1. ร่วมประชุมกลุ่มอนุรักษ์เขาน้ำผุด	1	2	3	4
2. ร่วมประชุมเกี่ยวกับการแบ่งเขตออก ข้อระเบียบเพื่ออนุรักษ์ป่า	1	2	3	4
3. การเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกัน รักษาป่าดงใหญ่	1	2	3	4
4. การมีส่วนร่วมในการบวชต้นไม้	1	2	3	4
5. การร่วมปักเขตอนุรักษ์/เขตภัยทาน	1	2	3	4
6. ร่วมใช้ประโยชน์จากป่าดงใหญ่	1	2	3	4
7. ร่วมในการประชาสัมพันธ์ ออกกรม- รงค์ชักชวนปลูกป่า การอนุรักษ์	1	2	3	4
8. ร่วมเป็นกรรมการกลุ่มอนุรักษ์	1	2	3	4
9. ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	1	2	3	4
10. ร่วมเป็นผู้นำในการป้องกัน/อนุรักษ์	1	2	3	4
11. ร่วมสำรวจป่า/แนวเขต	1	2	3	4
12. ร่วมบริจาคทรัพย์/วัสดุอุปกรณ์ ทำบุญ	1	2	3	4
13. ร่วมติดตามช่วยเหลือผู้ต้องคดี	1	2	3	4

313 อุปสรรคและปัญหาในการเข้าร่วมอนุรักษ์ป่าดงใหญ่

1. ไม่มีปัญหา 2. มีระบุ 1).....



- 314 ท่านคิดว่าถ้ารัฐบาลให้อำนาจในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ท่านและชุมชนท่านจะสามารถรักษาป่าดงใหญ่ได้หรือไม่
1. ไม่ได้
  2. ได้อย่างไม่มีเงื่อนไข
  3. ได้แต่มีเงื่อนไข.....
- 315 ท่านจะเสนอแนะการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่อย่างไร
1. ให้เจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมารับรู้ในสภาพป่าดงใหญ่
  2. ให้กลุ่มอนุรักษ์มีอำนาจในการจับกุมคนตัดไม้ทำลายป่า
  3. องค์กรต่างๆ น่าจะลงมาให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ
  4. ขอทุนเพื่อบริหารกลุ่มอนุรักษ์บ้างเล็กน้อย
  5. ขออำนาจให้กลุ่มอนุรักษ์
  6. อื่น ๆ .....
- 316 เพื่อช่วยอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ท่านคิดว่าข้อมูลที่ประชาชนจะต้องทราบมากที่สุดเป็น (เรียง 1 2 3 ตามลำดับ)
- A1..... ข้อบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้
  - A2..... รายละเอียดของการพัฒนาและการอนุรักษ์ป่าไม้ เรื่องเขตอนุรักษ์ ป่าสงวน
  - A3..... ความร่วมมือของรัฐในการอนุรักษ์ป่าร่วมกับประชาชน
  - A4..... แนวทางที่จะสร้างหลักประกันความมั่นคงในการมีทรัพยากรใช้ในอนาคต
  - A5..... การกระจายอำนาจในการจัดการและการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่สู่ประชาชน
- 317 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่อย่างยั่งยืนและลดความขัดแย้งอันเนื่องจากการปฏิบัติ
- A1..... จัดตั้งหน่วยงานที่อนุรักษ์ชาวบ้านร่วมกับหน่วยงานรัฐ
  - A2..... จัดมีหน้าที่ให้ความรู้การอนุรักษ์ กฎหมาย และงบประมาณ
  - A3..... ให้หน่วยงานภายนอก เช่น NGO ร่วมกันอนุรักษ์และให้ข้อมูลข่าวสาร
  - A4..... ให้รัฐจัดสรรที่ทำกินร่วมประชาชนและกันเขตอนุรักษ์ร่วมชาวบ้าน
- 318 ท่านคิดว่า ท่านจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่อย่างไรบ้าง (เรียงลำดับ 1 2 3 )
- A1..... ไม่อยากช่วย
  - A2..... เป็นอาสาสมัครช่วยกระจายข้อมูล/ข่าวสาร
  - A3..... เป็นกรรมการสิ่งแวดล้อมประจำหมู่บ้าน
  - A4..... เป็นผู้นำกลุ่มอนุรักษ์
  - A5..... เป็นที่ร่วมวางแผน ปฏิบัติ และติดตามผลการอนุรักษ์
  - A4..... อื่น ๆ (ระบุ).....

319 ท่านต้องการให้หน่วยงานต่อไปนี้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่อย่างไร

ประชาชน (ตัวท่านเอง).....

.....

รัฐบาล (ในแง่นโยบาย).....

.....

เจ้าหน้าที่ - เจ้าหน้าที่ป่าไม้.....

.....

- ตำรวจ.....

.....

- ทหาร.....

.....

- เจ้าหน้าที่ปกครอง.....

.....

พระสงฆ์.....

.....

องค์กรพัฒนาเอกชน.....

.....

สื่อมวลชน.....

.....

นักการเมือง.....

.....

ส่วนที่ 4 การรับข่าวสารข้อมูล การคมนาคม และสุขภาพอนามัย

- 401 สื่อที่ท่านได้รับฟัง/ได้ยินเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด คืออะไร  
 1. วิทยุ 2. โทรทัศน์ 3. หนังสือพิมพ์ 4. ผู้นำชุมชน 5. การคุยในกลุ่มเพื่อนบ้าน  
 6. อื่น ๆ (ระบุ).....
- 402 ท่านเคยได้รับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่องใดบ้าง  
 1. ดินและน้ำ 2. ป่าไม้ 3. มลพิษทางอากาศ 4. มลพิษทางเสียง  
 5. สารเคมีและยาปราบศัตรูพืช
- 403 ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าดงใหญ่หรือไม่  
 1. ไม่เคย 2. เคย
- 404 ท่านทราบและได้ยินพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่อย่างไร  
 1. ไม่เคย 2. เคย
- 405 ท่านเคยอ่าน/ทราบข่าวพระราชบัญญัติรักษาและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมฉบับ พ.ศ.2535  
 ที่ให้ประชาชนมีส่วนในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติบ้างหรือไม่  
 1. ไม่เคย 2. เคย
- 406 การเดินทางสัญจรติดต่อกับภายนอก หรือไปป่าดงใหญ่อย่างไร  
 1. เดิน 2. รถส่วนตัว 3. รถโดยสาร 4. อื่น ๆ.....
- 407 หมู่บ้านท่านมีสาธารณูปโภคอย่างไร  
 1. ไฟฟ้า 2. ประปา 3. ถนน  
 4. อื่น ๆ .....
- 408 สุขภาพของท่านในปี 2536 เป็นอย่างไรบ้าง  
 1. สุขภาพแข็งแรงดีมาก 2. สุขภาพปกติ 3. สุขภาพไม่แข็งแรง
- 409 ท่านเคยเจ็บป่วยอันเนื่องจากการเคลื่อนไหว  
 คจก. 1 ไม่เคย 2 เคย  
 อนุรักษ์ป่าดงใหญ่ 1 ไม่เคย 2 เคย
- 410 สถานพยาบาลที่ท่านใช้รักษาโรคในเวลาเจ็บป่วย  
 1. สถานีอนามัยตำบลโคกมะม่วง 2. ซื้อมากินเอง 3. โรงพยาบาลอำเภอปะคำ  
 4. คลินิกในปะคำ 5. โรงพยาบาลในจังหวัดบุรีรัมย์  
 6. โรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร 7. สมุนไพร  
 6. อื่น ๆ .....



## ข้อมูลภาคสนามจาก

1. สัมภาษณ์ หลวงพ่อประจักษ์ คุตตจิตโต, 11-12 มิถุนายน 2537 สำนักสงฆ์  
ธุดงค์สถานธรรมจิต(น้ำผุด) ขณะที่ยังไม่สึกขา ท่านลาสิกขาเมื่อผู้ศึกษาเข้าเก็บข้อมูลใน  
23 กลางเดือน สิงหาคม 2537
2. สัมภาษณ์ พระสุพจน์ เตชธมโม, (พระสงฆ์ที่มีจำพรรษาที่สำนักสงฆ์ธุดงค์สถาน  
ธรรมจิต(น้ำผุด) จำนวน 5 พรรษา ตั้งแต่ 2533-2537 ซึ่งปฏิบัติธรรมและผู้ที่ร่วมสืบทอดเจต  
นารมณ์ของหลวงพ่อประจักษ์ คุตตจิตโต), 27 สิงหาคม 2537.
3. สัมภาษณ์ นายเฉลิมพล พลวัน. นายอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ๗ ที่ว่าการ  
อำเภอปะคำ, 26 สิงหาคม 2537 (วันที่ราษฎรตำบลหุทำนบ มอบอุปกรณ์และเครื่องมือตัดไม้แก่  
ทางราชการโดยนายพร เพ็ญพาสผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ผู้รับมอบ) ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่  
ปกครองและมีอำนาจในกฎหมายในการอนุมัติการดำเนินการคดีด้านทรัพยากร
4. สัมภาษณ์ นายคำ บุตรศรี. ผู้นำชาวบ้านในช่วง 2528-2532 ผู้นำกลุ่มอนุรักษ์  
ป่าดงใหญ่ 2532-2534 ชาวบ้านเทพพัฒนา หมู่ 1 ตำบลโคกมะม่วง(ปัจจุบันบ้านดงใหญ่ 4 ),  
10 กุมภาพันธ์ 2538.
5. สัมภาษณ์ นายชาญ โสมาบุตร. ผู้ใหญ่บ้านเทพพัฒนา หมู่ 1 ตำบลโคกมะม่วง  
(เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ที่ดินทำกินของตนเองและญาติพี่น้องโครงการ  
พัฒนาป่าดงใหญ่ 4 ), 10 กุมภาพันธ์ 2538.
6. สัมภาษณ์ นายคำกาย กองพร. ผู้นำในการอนุรักษ์คนปัจจุบัน(2534-ปัจจุบัน),  
2 กันยายน 2537 ชาวบ้านปลื้มพัฒนาหมู่ 9 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
7. สัมภาษณ์ นายมังกร เต็งประวัติ. เจ้าหน้าที่องค์การพัฒนาเอกชนสมาคมส่งเสริม  
สิทธิและเสรีภาพจังหวัดบุรีรัมย์ ภูมิลำเนาอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ (มีบทบาทในการเคลื่อนไหว  
ในช่วงเรียกร้องสิทธิที่ทำกินในช่วง 2531-2532) และออกมาเป็นนักข่าวอิสระของ บางกอก  
โพลท์(out-look) สัมภาษณ์ 28 กุมภาพันธ์ 2538.

8. ลี้มภาษณ์ นายวีระพล โสภกา. เจ้าหน้าที่สมัครสมาชิกเกษตรกรรายย่อยจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ 19 กรกฎาคม 2537. ในฐานะองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ระหว่างการศึกษาเคลื่อนไหวกลุ่มชาวบ้านในการตัดป่ายูคาลิปตัสของราชการโครงการป่าดงใหญ่ 4

9. ลี้มภาษณ์ นายศักดิ์ วันผักแว่น. 25 สิงหาคม 2537 ชาวบ้านบ้านปลื้มพัฒนาหมู่ 9 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ อดีตผู้เข้าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

10. นายสว่าง ทองเรือง บ้านปลื้มพัฒนาหมู่ 8 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์และปัจจุบันเป็นผู้นำกลุ่มหมู่บ้านเขาน้ำผุดจำนวน 23 หลังคาเรือน ที่อาศัยใกล้สำนักสงฆ์ธุดงค์สถาน(ธรรมจิต) ซึ่งเป็นชาวบ้านที่พระสงฆ์บิณฑบาตรในตอนเช้าและรวมอนุรักษ์ป่าดงใหญ่

กลุ่มชาวบ้านที่อนุเคราะห์ข้อมูลภาคสนามตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1.	นางอรุณ	พฤษชาติ	บ้านเลขที่ 12	หมู่ 1
2.	นายสมจิต	งามสะอาด	บ้านเลขที่ 123/4	หมู่ 1
3.	นางแห่ม	บุคลิก	บ้านเลขที่ 7/2	หมู่ 1
4.	นายเป่า	จันทร์สีง่า	บ้านเลขที่ 118/3	หมู่ 1
5.	นายสุนทร	พรหมบุตร	บ้านเลขที่ 11/1	หมู่ 1
6.	นายชาญ	โสมบุตร		หมู่ 1
7.	นายพิชัย	มาลาชาติ	บ้านเลขที่ 167/5	หมู่ 5
8.	นางนกน้อย	วงคง	บ้านเลขที่ 154/2	หมู่ 5
9.	นางอยู่	ประจิต	บ้านเลขที่ 148/8	หมู่ 5
10.	นางประไพ	ยินดี	บ้านเลขที่ 308	หมู่ 5
11.	นางเรียน	บัวตะโป๊ก	บ้านเลขที่ 226/7	หมู่ 5
12.	นายเวชน์	รักกลาง	บ้านเลขที่ 148/9	หมู่ 5
13.	นายสนาม	กำเนิดจอก	บ้านเลขที่ 250	หมู่ 5
14.	นายศักดิ์	วันผักแว่น	บ้านเลขที่ 292/3	หมู่ 7
15.	นายสุก	ชิตรอบ	บ้านเลขที่ 2/5	หมู่ 7

16.	นายชาย บุญนาค	บ้านเลขที่	หมู่ 7
17.	นายณรงค์ ชัยแสง	บ้านเลขที่ 468/5	หมู่ 7
18.	นายสมจิตร พงษ์ศิลา	บ้านเลขที่ 468	หมู่ 7
19.	นายพอง ปามุทา	บ้านเลขที่	หมู่ 7
20.	นายนา สุจริตภักดี	บ้านเลขที่ 22	หมู่ 7
21.	นายทอน นันทบุตร	บ้านเลขที่ 298	หมู่ 7
22.	นายประสิทธิ์ กำลังงาน	บ้านเลขที่ 84/1	หมู่ 8
23.	นายวิฑูรย์ มู้คำ	บ้านเลขที่ 23/2	หมู่ 8
24.	นายสว่าง ทองเรือง	บ้านเลขที่	หมู่ 8
25.	นายทองใส แหวนมุข	บ้านเลขที่ 235/2	หมู่ 8
26.	นายภิญโญ ชำนาญรัมย์	บ้านเลขที่ 1/7	หมู่ 8
27.	นายบุญจันทร์ ศรีจันทร์	บ้านเลขที่ 410/1	หมู่ 8
28.	นายอาจ ทองเรือง		หมู่ 8
29.	นายคำกาย กองพร		หมู่ 9
30.	นายประเสริฐ แก้วมีสี	บ้านเลขที่ 233	หมู่ 9
31.	นางประดับ ประสินเต็ม	บ้านเลขที่ 457/3	หมู่ 9
32.	นายสีหา ทนง	บ้านเลขที่ 423/2	หมู่ 9
33.	นายอุทัย คำแพง	บ้านเลขที่ 10	หมู่ 9
34.	นายขงบุตร โพธิ์ขาว		หมู่ 9
35.	นายประเสริฐ บู้ตา		หมู่ 9
36.	นายสุพิศ คีตรอบ	บ้านเลขที่ 228	หมู่ 9
37.	นายพิชัย ชูเชิด	บ้านเลขที่ 317/4	หมู่ 9
38.	นายโอฬาร แสงอ่อน		หมู่ 9
39.	นายทองอินทร์ ศรีจันทร์	บ้านเลขที่ 10/3	หมู่ 9
40.	นายคำจันทร์ อินต๊ะน้อย	บ้านเลขที่ 323	หมู่ 9
41.	นางสาวพวงเพ็ช คำมะณี	บ้านเลขที่ 204	หมู่ 13
42.	นายผล หมอพิมาย	บ้านเลขที่ 14	หมู่ 13
43.	นายเกียรติ พ่ายพรหม	บ้านเลขที่ 207	หมู่ 13
44.	นายออง แต้มเขียน	บ้านน้ำผุด	หมู่ 13
45.	นายสมัย ไ้ม้งาม	บ้านเลขที่ 287	หมู่ 13
46.	นายขาน เตียววงา	บ้านเลขที่ 293	หมู่ 13



- |     |                     |                |         |
|-----|---------------------|----------------|---------|
| 47. | นายสุพรรณ แลกกระสิน | บ้านเลขที่ 298 | หมู่ 13 |
| 48. | นายเลื้อย แซกรัมย์  | บ้านเลขที่ 284 | หมู่ 13 |
| 49. | นายณรงค์ องอาจ      | บ้านน้ำพุ      | หมู่ 13 |
| 50. | นายสรวย บัวบุญมา    | บ้านน้ำพุ      | หมู่ 13 |

ภาคผนวก ค.

ประวัติหลวงพ่อบุญธรรม คุณคจิตโค

หลวงพ่อบุญธรรม ฉายา คุณคจิตโค(นายประจักษ์ เพชรสิงห์) อายุ 58 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านแพะ ตำบลปากข้าวสาร อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี (ปัจจุบันกลายเป็นที่ตั้งของกรมทหารยานเกราะ จังหวัดสระบุรี) เกิดในคืนวันเพ็ญเดือนสิบสองซึ่งตรงกับวันจันทร์ ปีชวด พ.ศ. 2481 เป็นบุตรนาย ปลื้ม-นางชวย เพชรสิงห์และเป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนมีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เป็นชาย 4 คนและเป็นหญิง 3 คน บิดาเป็นคนสระบุรี โดยกำเนิด ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว และคุณแม่เป็นลูกคนจีนที่มาจาก "ไทหล่า" มีแซ่เดิมคือ "แซ่ลิ้ม" และเมื่อได้แต่งงานจึงเป็นนามสกุล เป็น " เพชรสิงห์ " ตามสามี ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่และอายุ 85 ปี

ประวัติการศึกษาและการทำงานเมื่ออายุครบ 7 ขวบ ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน จบชั้นประถมปีที่ 4 ไม่ได้เรียนต่อเนื่องจากฐานะยากจน จึงยึดอาชีพเลี้ยงหมูที่มีอยู่ 2 ตัว และค้าขายและเปิดร้านกาแฟกับครอบครัว ช่วงปี พ.ศ. 2498 ท่านได้สมัครเข้าทำงานกับบริษัท เลมอน คอนสตรัคชั่น จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างเส้นทางสายสระบุรีถึงนครราชสีมาหรือ "ถนนมิตรภาพ" ท่านทำหน้าที่เป็นพนักงานบริการ ทำความสะอาดและจะได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นพิเศษจากวิศวกรชาวต่างประเทศที่มาประจำอยู่ ในระหว่างนั้นจึงได้เรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษจนสามารถอ่านออกเขียนได้บ้างพอสมควร

เมื่ออายุครบ 17 ปี ได้ลาออกจากงานที่ทำ บวชเป็นสามเณรที่วัดเชิงราชฎร์ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี มีพระอาจารย์แตร เป็นผู้บรรพชา ได้ศึกษาธรรมะ "นวโกวาท" จนสอบได้นักธรรมชั้นตรี-โท พอสิ้นพรรษาที่ 2 จึงลาสิกขาบทไปสมัครเป็นพนักงานที่บริษัทเลมอนเหมือนเดิม โดยทำเส้นทางจากพิษณุโลก-หล่มสัก-เพชรบูรณ์ ในระหว่างนี้ได้แต่งงานกับชาวจังหวัดพิษณุโลก มีบุตรด้วยกัน 5 คน เป็นชาย 3 คนและหญิง 2 คน และพาครอบครัวมาปลูกบ้านที่บ้านเดิม จังหวัดสระบุรี ส่วนตัวท่านนั้นยังคงรับจ้างทำงานต่อไป โดยในอีก 4 ปีต่อมา ทางบริษัทได้รับเหมาก่อสร้างเขื่อนภูมิพล(ยันฮี) จังหวัดตากและเขื่อนอุบลรัตน์(ทองหนิบ) จังหวัดขอนแก่น จากนั้นก็ทำถนนสายพังโคน-บังกาฬ จนปีพ.ศ. 2518 ซึ่งตรงกับช่วงเกิดสงครามเวียดนามได้ทำสนามบินที่จังหวัดนครราชสีมา(เอฟ 105) หักเหชีวิตจากตำแหน่งโพรแมนประจำบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

มาเป็นพนักงานบริการกับบริษัทพวงมโหรี จำกัด ที่โรงแรมรีเจนท์ พัทยา

ระหว่างนั้นเป็นวันหยุดตรุษจีนประจำปี จึงกลับไปเยี่ยมบ้านที่สระบุรี มีการเล่นการพนัน มีเงินติดตัวอยู่หลายพันบาทได้มีเพื่อนที่คุ้นเคยกันมาก่อน เข้ามาขอยืมเงินจากท่านไปหนึ่งพันบาท โดยมีข้อตกลงว่าจะต้องส่งคืนให้ในวันรุ่งขึ้น เมื่อถึงวันนัดหมายอันเป็นวันที่ท่านต้องเดินทางกลับไปทำงานที่พัทยา ท่านจึงได้ไปทวงเงินที่เพื่อนยืมไปแต่เพื่อนคนนั้นไม่ให้เพราะไม่มี ด้วยเหตุที่ท่านไม่ทราบความจำเป็นของเพื่อน (ซึ่งปรากฏในภายหลังว่าภรรยาของเขาต้องเข้าคลอดลูกที่โรงพยาบาล) เกิดวิวาทขึ้นโดยเพื่อนคนนั้นได้คว้าปืนลูกซองออกมาไล่ยิง ท่านกระสุนนัดแรกถูกเข้าที่ข้างกกหูด้านขวาทะลุออกมาถึงลิ้น ส่วนนัดที่สองถูกเข้าที่ใต้กระดูกสะโพก และนัดที่สามเฉียดเข้าที่กางเกงยีนส์ ตัวที่สวมใส่จนขาดเป็นรูพรุนและเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลประจำจังหวัดในเบื้องต้น แล้วจึงถูกส่งตัวเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เมื่อรวบรวมสติความระลึกได้ จึงอธิษฐานว่า "ถ้าไม่ตายคราวนี้ จะบวชทดแทนคุณมารดา เพราะยังไม่เคยทำอะไรเป็นการตอบแทนต่อผู้มีพระคุณถ้าหากตายไปจริงก็ไม่อาจให้อภัยแก่ตนได้"

เมื่ออายุ 39 ปี ท่านการตัดสินใจที่จะครองเพศเป็นพระภิกษุในปี พ.ศ. 2520 โดยได้ถือบวชที่พุทธสิมาวัดป่ารุ่งธรรม ซึ่งมีพระครูสมโพธิ เจ้าคณะอำเภอเมืองเป็นพระอุปัชฌาย์ ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว และพระอนุสาวนาจารย์ พระวราวุธ วัดป่ารุ่งธรรมเช่นกัน ได้รับฉายาคุศลจิตโต พระกรรมวาจา พระครูปิยธรรมภูษิต วัดป่ารุ่งธรรม ความตั้งใจเดิมของท่านว่าจะบวชสักสิบวันเพื่อการทำจิตให้สงบ แต่การครองตนเป็นภพเพศกับได้ซึมซับคุณค่า หลักธรรมะแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และท่านเข้าจำพรรษาแรกที่วัดเชิงเขา (ที่ตั้งอยู่หน้ากรมทหารยานเกราะ สระบุรีในปัจจุบัน)

ต่อมาท่านได้เข้าศึกษาหลักธรรมวินัยชั้นนวกภูมิกับท่านพระมหาชัยอยู่ที่วัดในตัวเมืองจนสิ้นพรรษาแบบไปเช้าเย็นกลับ เมื่อออกพรรษาแล้วได้ธุดงค์ไปปฏิบัติธรรมกับท่านหลวงพ่อคำตันที่ถ้ำพระโพธิสัตว์ อำเภอแก่งคอย ซึ่งมีระยะห่างจากวัดเดิม 30 กิโลเมตร และได้ออกธุดงค์ไปกับหลวงพ่อคำตันจนถึง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ผ่านไปพำนัก ณ ถ้ำอหิงสา อำเภอหนองบัวลำภู และผ่านยังภูกลุ่มข้าว อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี วกกลับมายังวัดถ้ำโพธิสัตว์เหมือนเดิม

ภายหลังจากนั้นท่านได้ออกธุดงค์เพียงลำพังไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทางจังหวัดสกลนคร นครพนม แวะเยี่ยมเยือนนันทนาการพระอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงในทางวิปัสสนากรรมฐานเพื่อศึกษาให้รู้



แจ้งแห่งหลักธรรมอย่างไม่ย่อท้อ และได้เดินธุดงค์ต่อไปยัง อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ จนไปถึงเขาพระวิหาร ธุดงค์ตามป่าเขาทะลุออกไปยัง อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี

ทุก ๆ ครั้งระหว่างเดือนเข้าพรรษา ท่านจะสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนไปจำพรรษาอยู่ในที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัดถ้ำโพธิ์สัตว์บ้าง วัดนารยะ อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิบ้าง และในช่วงที่ทางราชการได้นิมนต์ท่านหลวงปู่วางออกจากพื้นที่บริเวณถ้ำน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เพราะเป็นพื้นที่ความมั่นคง ซึ่งท่านได้เข้าไปอยู่แทนที่หลวงปู่วาง และได้ปฏิบัติธรรมเกิดจิตสงบโปร่งเย็นเกิดความรู้สึกได้ในภาพครั้งอดีต เมื่อครั้งท่านยังเป็นเด็กว่าใช้ชีวิตอยู่อย่างไร เราลองผิด-ลองถูกมากับชีวิตอยู่อย่างไร จึงได้บทสรุปว่าท่านได้มาถูกทางแล้วเหมือนกับว่า บัดนี้ทำให้ชีวิตเรามีพลัง จึงรู้สึกตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

ในช่วงพรรษาที่ 6 และที่ 7 ท่านยังคงธุดงค์ต่อไปทางภาคเหนือจนถึงอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายและเข้าเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมุ่งธุดงค์ต่อไปทางภาคใต้ มีจุดหมายอยู่ที่ป่าปางเบซาร์ แวะเข้าศึกษารธรรมกับพุทธทาสภิกขุ ซึ่งตอนนั้นอยู่สวนโมกข์เก่า (อำเภอหุมดวง) ประมาณ 20 วัน ด้วยลักษณะนิสัยของท่านเป็นคนตื่นตื่นมาแต่เดิม ท่านพุทธทาสจึงได้สอนธรรมะด้วยการเอาไก่ชนมาชนกันให้ดู แล้วก็บอกว่า " ดูเถอะแล้วท่านจะหาที่อยู่ไม่ได้เพราะมีไก่ตัวอื่นมารุมตีถ้าจะชนก็ชนให้ถูกที่ ไม่เช่นนั้นจะอยู่ร่วมกับฝูงไก่ด้วยกันไม่ได้... อย่าพึ่งเก่ง อย่างพึ่งแข็ง "

จากนั้นออกธุดงค์ต่อไปยัง ปางเบซาร์ เข้าปฏิบัติธรรมอยู่กับพระสงฆ์ภิกษุสงฆ์มาฆายานที่ฉันทดาหาร เจ เป็นหลัก ด้วยความตั้งใจที่จะธุดงค์กับขึ้นไปทางภาคเหนืออีกครั้งหนึ่ง และในระหว่างที่ท่านธุดงค์ผ่านพื้นที่แถบจังหวัดลพบุรี ได้มีพระสงฆ์และญาติโยมมากมายมานมัสการถือวิสาสะด้วยความศรัทธา

จากการที่ท่านได้ธุดงค์ไปในที่ต่างๆ เพียงลำพัง ในช่วงนี้เริ่มมีพระสงฆ์รูปอื่นๆ มาเป็นบริวารเข้าร่วมในการปฏิบัติธรรม และเป็นคณะธุดงค์ต่อไปยัง จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย พอกลับมาได้ดำเนินการตั้งสำนักสงฆ์ขึ้นที่ เขากระเจียว จังหวัดลพบุรี และท่านได้จำพรรษาอยู่ที่นี้อีก 4 พรรษา ซึ่งในระหว่างว่างจากพรรษายังคงธุดงค์ไปยังที่ต่างๆ อยู่เช่นนี้ จนพรรษาที่ 5 และที่ 6 ทางเจ้าคณะตำบลจึงดำเนินการจัดตั้งเป็นวัดตามกฎหมายของมหาเถรสมาคม โดยมีท่านเองรับเป็นเจ้าอาวาสวัดอยู่ระยะหนึ่งจนถึงพรรษาที่ 12

ในช่วงที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่วัดถ้ำเขากระเจียว ท่านได้บำรุงรักษาป่าที่มีอยู่เดิมและปลูกเพิ่มเพิ่มในพื้นที่ 170 ไร่ และที่วัดถ้ำโพธิสัตว์ ท่านได้ร่วมกับหลวงพ่อไพรัช ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัด ปัจจุบันได้มรณภาพไปแล้ว ปลูกไม้ยืนต้นไว้เป็นจำนวนมากในบริเวณวัด

เมื่อราวต้นเดือนเมษายน พ.ศ. 2532 หลังจากสิ้นพรรษาที่ 12 ที่วัดถ้ำเขากระเจียว หลวงพ่อประจักษ์ คุตตจิตโต พร้อมด้วยบริวาร อันประกอบด้วย พระสงฆ์ 3 รูป สามเณร 3 องค์ และชีอีก 5 คน ออกจากสิกขากาถาความวิเวกมายังวัดถ้ำโพธิสัตว์ อำเภอกงคอง จังหวัดสระบุรี จากนั้นจึงเดินธุดงค์ เข้าเขาใหญ่เข้าไปถึงเขตอำเภอลำปางสัก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร จากนั้นจึงเดินธุดงค์ เข้าเขาใหญ่เข้าไปถึงเขตอำเภอลำปางสัก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร จากนั้นจึงเดินธุดงค์ เข้าเขาใหญ่เข้าไปถึงเขตอำเภอลำปางสัก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร จากนั้นจึงเดินธุดงค์ เข้าเขาใหญ่เข้าไปถึงเขตอำเภอลำปางสัก อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

" ไม่มีความคิดที่จะตั้งสำนักสงฆ์อย่างนี้ ทั้งที่ป่าแควนี้เดินผ่านไป-มาอยู่บ่อยๆ " หลวงพ่อประจักษ์บอกถึงที่มาของการตั้ง " สำนักสงฆ์ธุดงค์สถานธรรมจิต (น้ำผุด) "

ท่านเล่าให้ฟังว่า มาปักกลดอยู่ที่ชายป่านี้ 3-4 วัน เข้าออกบิณฑบาตที่บ้านปลื้ม บ้านหัวน้ำผุดจนชาวบ้านเกิดศรัทธา พาไปคูบริเวณบ่อน้ำผุด พอตอนเย็นจึงย้ายที่ปักกลดไปที่ริมบ่อน้ำ ขณะกำลังปฏิบัติกิจส่วนตัวในป่าบริเวณนั้นมองเห็นไก่ฟ้าพญาลอตัวเท่าบาตรพระ หน้าของมันมีสีแดง ที่คอมีขนสนเหลืองอร่ามเช็ดหน้าหันซ้ายแลขวามาทงท่านด้วยท่าทางสง่างามดูจับใจ คล้ายกับว่ามันจะบอกเหตุอะไรบางอย่างที่กำลังจะย่างกรายมาเยือนผืนป่าแห่งนี้

ท่านจึงนึกอยู่ในใจและให้เหตุผลกับตัวเองว่า ที่ไก่อมาแสดงท่าทางอย่างนี้ เพราะมันจะไม่มีที่อาศัย รวมทั้งสัตว์น้อยใหญ่ในป่านี้และถ้าป่าไม้ถูกทำลายไป จะหมดความสมดุล ความร่มเย็นทั้งหลายก็จะหมดไป อย่างเมื่อคราวที่ท่านได้เดินธุดงค์ผ่านบริเวณป่าน้ำโสม ผาตากเสื้อ จังหวัดเลย แนวป่าพื้นที่อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร และป่าอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ป่าแควนี้โล่งเตียนหมดไป นึกเสียดายมาเพราะไม่มีใครดูแลอย่างจริงจัง จากแรงบันดาลใจที่เกิดมีความรักในธรรมชาติอยู่แล้ว จึงหันมาบอกตัวเองและชี้ว่า ท่านจะต้องหยุดการตัดไม้ทำลายป่าและพิทักษ์รักษาให้คงอยู่ต่อไป

ท่านเริ่มงานอนุรักษ์โดยขอบิณฑบาตพื้นที่ป่าไม้จากชาวบ้าน 25,000 ไร่ เป็นเขตอภัยทานงดการล่าสัตว์ ห้ามตัดต้นไม้ และตั้งสำนักปฏิบัติธรรมขึ้น อบรมสั่งสอนธรรมแก่ชาวบ้านที่อา

คัยอยู่ในเขตป่านี้ และได้รับทราบเจตนารมณ์ของชาวบ้านในการพิทักษ์รักษาป่าผืนนี้ไว้ ประกอบกับมีจิตสำนึกที่จะเป็นป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ให้เหลือไว้เป็นมรดกอันทรงคุณค่าแก่ชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม

หลังจากที่ท่านได้เดินทางกลับไปพักที่ภูเก้าเขากระเจียว เพื่อปฏิบัติกิจธุระมอบหมายการดูแลวัดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ท่านจึงเดินทางกลับมาที่เขาหัวน้ำผุด เข้าร่วมปรึกษาหารือกับกลุ่มชาวบ้านและได้มีความเห็นชอบร่วมกันที่จะจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ขึ้น เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2532 เรียกชื่อกลุ่มนี้ว่า " กลุ่มอนุรักษ์ป่าดงศักดิ์สถานธรรมจิต(น้ำผุด)" มีนาย คำ บุตรศรี เป็นประธานและคณะกรรมการร่วมอันประกอบด้วยตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านต่างๆ ได้แก่ บ้านโคกมะม่วง บ้านเทพพัฒนา บ้านคอนนางงาม บ้านโคกไม้แดง บ้านปลี้ม บ้านโคกเขา บ้านดงใหญ่ บ้านหนองบัว บ้านหุทำนบ บ้านสุขสำราญ ฯลฯ เป็นต้น

หลวงพ่อบริเวณนี้เข้าร่วมกับชาวบ้านอำเภอปะคำและอำเภอเสิงสางในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ ตั้งแต่ 2532-2537 ท่านถูกจับในข้อหาดังนี้

- 7 เมษายน พ.ศ. 2534 หลวงพ่อประจักษ์ คุณตจิตุโต ถูกจับในข้อหาแผ้วถางยึดถือครอบครองป่าสงวนแห่งชาติโดยมิได้รับอนุญาต ถูกจำคุก 1 วัน จึงได้ประกันตัว
- 5 กันยายน พ.ศ. 2534 ตำรวจ สภอ. เสิงสาง จังหวัดราชสีมา จับหลวงพ่อประจักษ์ คุณตจิตุโต ข้อหาผู้นำการมั่วสุมเกิน 10 คนขึ้นไปและต่อสู้อับชวางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน(อยู่ในช่วงประกาศกฎอัยการศึก ช่วงรัฐบาล รสช.)

หลวงพ่อประจักษ์ จำพรรษาอยู่ที่สำนักสงฆ์ธรรมจิต(น้ำผุด) 12-16 พรรษา รวมอยู่ที่ดงใหญ่ 5 พรรษา พ.ศ. 2532-2536) จนย่างเข้าพรรษาที่ 6 ด้วยเหตุผลและแรงผลักดันการเมืองอันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวท่านต้องสึกสู่โลกมรवासเมื่อเข้าพรรษาที่ 6 วันที่ 23 สิงหาคม 2537 ท่านใช้ชีวิตในบรรพชิต 17 พรรษา



### ประวัตินายคำ บุตรศรี<sup>(\*)</sup>

นายคำ บุตรศรีเป็นลูกชวานายากจน ในหมู่บ้านในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น มีพี่น้องรวม 9 คน ความยากจนทำให้ไม่ได้เรียนหนังสือ เมื่ออายุ 12 ขวบก็ต้องออกจากบ้านเกิดไปอยู่กับลุงที่จังหวัดชัยภูมิช่วยทำนาอยู่ 7 ปี

การต่อสู้กับความยากจนในชีวิตวัยหนุ่มระหกระเหินเดินทางไปทั่วสารทิศ แสวงโชคตามประสาคนหนุ่ม จนกระทั่งพบสาวชาวศรีสะเกษที่มาทำงานจังหวัดเพชรบูรณ์ และได้สู้ขอแต่งงานตามประเพณี และได้มาสร้างชีวิตใหม่ตามท้องถื่นต่าง ๆ ที่คิดว่าจะเป็นที่มั่นคงของครอบครัว สุดท้ายปลายก็ได้เข้าอยู่ที่บ้านเทพพัฒนา หมู่ที่ 1 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ปัจจุบันนายคำมีที่ดินทำกิน 50 ไร่ หากแบ่งให้ลูก 7 คน คงจะเหลือประมาณ 5 ไร่เศษ สภาพบ้านยังสร้างไม่เสร็จ และไม่รู้ว่าจะสร้างเสร็จเมื่อไหร่

ในช่วง พ.ศ. 2508-2510 ปะคำเป็นเขตพื้นที่สีแดง สงครามแย่งประชาชนได้ดำเนินไปกับการทำมาหากินของชาวบ้าน ชักชวนชาวบ้านมาอยู่อาศัย นายคำได้เข้ามาอาศัยที่บ้านเทพพัฒนา หมู่ 1 ในปี 2513 มีอาชีพรับจ้างทำไร่ ชาวบ้านก็ใช้ชีวิตแบบ "คนสองขา" มีบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านใหญ่และอีกขาหนึ่งก้าวสีกไปตั้งบ้านเรือนชั่วคราววางป่า บางคนก็ไปเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ หรือฝ่ายรัฐที่ถูกส่งเข้าไปแทรกแซงติดตามการเคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม ในช่วงปราบปรามคอมมิวนิสต์นายคำได้เข้าร่วมมือกับภาครัฐใน "หน่วยล่าสังหาร" ซึ่งกองกำลังรักษาความมั่นคงภายใน(กอ.รมน.) ภาคที่ 2 และ กองกำลังสุรนารีจัดตั้งในปีพ.ศ. 2513 ในยุทธศาสตร์เกลือจิมเกลือเข้าร่วมอบรมแบบกองโจร

นายคำได้ใช้ชีวิตในการไล่ล่าพรรคคอมมิวนิสต์ที่ตามที่ทางราชการต้องการ 2 - 3 ปี โดยได้รับเงินเดือนตอบแทน 300-400 บาทต่อเดือน ทำงานเพื่อชาติด้วยความยากลำบากในป่า เมื่อนโยบาย 66/2523 ของรัฐบาลต้องการสนับสนุนผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยถึงคอมมิวนิสต์ออกจากป่า นายคำกลัวพวกที่ตนเคยไล่ล่าแก้แค้นจึงหลบภัยไปทำงานที่จังหวัดตราด

---

\* ประมวลจาก วิมล คงสกุลถาวร(บรรณาธิการ). ลี้จะป่าดงใหญ่(กรุงเทพฯ: ECO FRESS, 2534.

เมื่อพ.ศ. 2527 โครงการพัฒนาพื้นที่ความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โครงการพัฒนาป่าดงใหญ่ 1 2 3 และ 4 มีการปลูกต้นยูคาลิปตัสในส่วนของบริษัทเอกชน จะเข้ามาในอนาคต เมื่อโครงการฯ ได้ดำเนินการปลูกป่าในพื้นที่ที่ชาวบ้านทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ที่ดินที่ชาวบ้านเคยจับจองอย่างเสรีในช่วงปราบปรามคอมมิวนิสต์ถูกจำกัดขอบเขต การทับที่ และการแบ่งสรรที่ดินของทางราชการไม่เป็นธรรมสร้างปัญหาความขัดแย้ง นายคำเมื่อกลับซึ่งเคยอยู่ในพื้นที่ที่ราบปัญหา จึงร่วมกับชาวบ้านและผู้นำหมู่บ้านต่อต้านโครงการฯ ตั้งแต่ 2529 - 2531 โดยเป็นแกนนำหลักในการเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่รัฐในระดับพื้นที่-ระดับชาติ

การต่อต้านดำเนินไป ในเดือนเมษายน 2532 ได้ร่วมตัวตั้งกลุ่มอนุรักษ์ร่วมกับชาวบ้าน และหลวงพ่อบุญธรรมในเดือนพฤษภาคม 2532 การดำเนินการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่ นายคำต้องคดี เนื่องจากทางราชการใช้กฎหมายเป็นหลักในการจัดการทรัพยากร

ปัจจุบันนายคำอาศัยอยู่ที่บ้านดงใหญ่ 4 หมู่ที่ 13 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการจัดสรรที่ดินของทางราชการ ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ตลอดจนการดำเนินการต่อสู้ในชั้นศาลต่อไปเพื่อการรอดจากความผิดทางกฎหมาย

ผลตอบแทนของผู้ดำเนินการเคลื่อนไหวและอนุรักษ์ทรัพยากรป่า คือ การต้องคดีและต้องต่อสู้กับปัญหาทางเศรษฐกิจต่อไป

### นายชาญ โสมาบุตร

นายชาญ โสมาบุตร ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดกำแพงเพชร มารดาย้ายมาทำไร่อ้อยที่สระบุรี 7 ปี และเข้ามาอาศัยที่บ้านเทพพัฒนาบ้านเลขที่ หมู่ 1 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพ.ศ. 2512 การศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (มศ. 3) แต่งงานมีบุตร 3 คน สาเหตุที่ย้ายมาอยู่ที่บุรีรัมย์มีญาติพี่น้องเข้ามาทำไร่ก่อนจึงชักชวนมาอยู่ที่ปะคำ

ปัจจุบันมีอาชีพทำไร่ และ เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 ตำบลโคกมะม่วง ในปี พ.ศ. 2527-2529 ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวในการเคลื่อนไหวเรียกร้องที่ดินทำกินเนื่องจากที่ทำกินของมารดา และญาติพี่น้องบ้านเทพพัฒนาถูกทับที่ทำกิน การทำงานร่วมนายคำ บุตรศรีและเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวติดต่อหน่วยงาน เนื่องจากมีความรู้ อ่าน เขียนหนังสือได้ เข้าสมัครเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 และ เป็นผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

ในปี วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2534 เคยถูกจับดำเนินคดี 1 คดี

### นายคำก่าย กองพร

นายคำก่าย กองพร อายุ 38 ปี มีภูมิลำเนาเกิดจังหวัดอุบลราชธานี ย้ายมาอาศัยในบ้านปลื้มพัฒนา หมู่ 9 ตำบลโคกมะม่วง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อพ.ศ. 2517 ด้วยการชักชวนของญาติพี่น้อง

ในด้านครอบครัวนายคำก่าย กองพรแต่งงานกับสาวปะคำมีบุตร 3 คน เข้าร่วมในการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่โดยการเป็นประธานกลุ่มอนุรักษ์สำนักสงฆ์ธุดงค์สถานธรรมจิต(น้ำผุด) เมื่อ 2534 และได้ดำเนินการอนุรักษ์ป่าดงใหญ่จนถึงปัจจุบันโดยไม่เคยถูกดำเนินคดี





ประวัติผู้เขียน

นางสาวปราณี ชติยศ เกิดวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2511 ที่อำเภอจุน จังหวัดพะเยา  
สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเศรษฐศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์  
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2532 และ เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต  
ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2534